

Ο Ν Ο Υ Μ Α Σ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ -
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ενας λαός θρύνεται άμα
δείξη πώς δε φοβάται την
λήθη—ΨΥΧΑΡΗΣ.

Κάθε γλώσσα έχει τους φυ-
σικούς της κανόνες.

ΒΗΛΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Ζ'.

ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ 13 ΤΟΥ ΔΕΚΕΜΒΡΗ 1909

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΖΗΝΩΝΗ ΒΡΙΘ. 2

ΑΡΙΘΜΟΣ 370

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΧΡ. ΒΑΡΑΕΝΤΗΣ. Στιγμάκια για τή «Λύρα» και τόν Πόλεμη.
- ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ. Ο σοφός Εισαγγελέας και τὸ γλωσσικὸ ζήτημα.
- ΙΔΑΣ. Ψαμοθράκη (συνέχεια).
- ΔΙΔΙΚΑ ΜΠΕΤΣΙΚΑ. Στίχοι.
- ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ. Κρουμπάχερ (B).
- ΧΡΥΣΑΝΘΟΣ ΠΑΛΙΑΠΗΔΑΣ. Γράμματα ἀπὸ τῆ Μάνη.
- ΜΙΧ. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ. Τὸ παιδί και τὸ σχολεῖο.
- ΠΕΤΡΟΣ ΨΗΛΟΡΕΪΤΗΣ. Σπασμένες ψυχές (συνέχεια).
- ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ—Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ—ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΚΡΟΥΜΠΑΧΕΡ

B

Υστερ' ἀπὸ τὸ φιλόλογο τῆς Μπόννας, ένας καθηγητῆς τῆς Ἀθήνας, ἀκουσμένος γλωσσολόγος, δσο κι ἂν τὸ βοήθησε μετὰ ἐπιστημονικὰ του τὰ μαθήματα τὸ καθαρώτερο κοίταμα τῆς «κοινῆς φυσικῆς γλώσσας», ὅπως τὴ λέει ὁ Κρουμπάχερ τὴν ἐθνικὴν μας γλώσσα, μὰ καθὼς πάντα σιάνθηκε πολυγράφος και σφοδρὸς πολέμιος τῆς γλώσσας τούτης κάθε φορά πὸν φανερώθηκε ἡ γλώσσα τούτη τεχνικὰ ὀπωσδήποτε καλλιεργημένη μέσα στὰ ἔργα ὀρισμένων ποιητῶν και πεζογράφων, παρουσίασε, ἀπάνον στ' ἄλλα του ἐπιχειρήματα, τὸ ἐπιχειρήμα τὸ πὸν βαρὺ, τὰ λεγόμενα ἱστορικὰ δικαιώματα τῆς καθαρεύουσας. Ἡ καθαρεύουσα δὲν μπορούσε νὰ ριζώση και νὰ ξαπλωθῆ ἀπὸ τὰ ξαφνικὰ καπρίτσια μονάχα κι ἀπὸ τὰ δικαιολόγητα «ἔτσι θέλω» κάποιων δασκάλων και μετρημένων διαβασμένων. Ἐγινε ἀπὸ τὴ σιδερένια τὴν ἀνάγκη τῶν πραγμάτων. Γιατὶ ἄλλοιῶτα δὲν μπορούσε νὰ γίνῃ. Καὶ ὁ Κρουμπάχερ τοῦ ἀποκρίνεται: —Σωστά. Φαινόμενα τέτοιας λογῆς πὸν ξαφνίζει: τὸ νὰ κρατιέται δηλαδὴ σὲ θρόνο δόξας με χίλια μπάλσαμα και μυρονδικὰ μὴ μούμια γλώσσα, και νὰ βρῆσκει τὸν δρόμο πεταμένη ἡ γλώσσα πὸν ζῆ, τέτοιο πρᾶμα δσο κι ἂν εἶναι ὀλιβερό, δὲν εἶναι ἀνεξήγητο. Τῆ διγλωσσία τῆνε φέρανε σημαντικοὶ λόγοι. Καὶ δὲν πρέπει νὰ τοὺς κοροϊδεύονμ' ἐκείνους πὸν πρώτοι δῶσαν ἀφορμὴ τὴν κατάσταση τούτη. Μῆτε ἡ τύχη, μῆτε τὸ καπρίτσιο φέρανε τὴν καθαρεύουσα. Μᾶς τῆ φέραν οἱ ξεχωριστές, μέσα τὴν ἱστορία, σφοδρὸς τῆς νέας ἑλληνικῆς ζωῆς. Πολὺ παράξενο δὰ εἶταν ἂν οἱ λο-

γιώτατοι σὶ δέκατον ὄγδοο τὸν αἰῶνα μπορούσαν νὰ σοφιστοῦνε πὸς ἔπρεπε τοῦ λαοῦ τῆ γλώσσα νὰ μεταχειριστοῦνε μονάχα, για τις ἀνάγκες τις λογοτεχνικῆς. Ὅμως. Τὴν ἐξηγεῖ ἡ ἱστορία, βέβαια, τὴν κατάσταση τῆς γλώσσας πὸν γράφεται σήμερα τὴν Ἑλλάδα, και τῆς ἀναγνωρίζει και σὰ δικαίωμα. Μὰ δὰ πῆ μετὰ τοῦτο πὸς πρέπει αὐτὸ τὸ και νὰποχήση ἀπόλυτο κύρος, νὰ θρονασιτῆ τυράνος, νὰ καθήση σὶ σφέρο, μὰ για πάντα, ἐνὸς ἔθνους; Ὅποιος τὸ φρονεῖ αὐτό, χρέος ἔχει νὰποδείξη πὸς δὲ σιάνθηκε ποτὲ σὲ κανένα μέρος τοῦ κόσμου, νὰ βγῆ ἀπὸ τὴ μέση μὴ κακὴ κατάσταση πὸν τὴν προξενήσαν ἄνθρωποι φτάνει νὰ μῆ καθαρώτερα σὶ συνείδηση τὸ κακὸ πὸν κάνει ἕνα στραβὸ πρᾶμα, φτάνει νὰ παρουσιαστοῦν ἄνθρωποι νεώτεροι με δυνατώτερη θέληση νὰ τὰ ἰσιάζουν τὰ στραβὰ. Ὅποιος τὸ πιστεύει τὸ κάπου δὲν ἔρχεται ἐπὸ τὴν περίσταση, ἀλλάλαχτο και δσάλεντο, εἶναι σὰ νὰ κηρύξη πὸς κάθε κατάχρηση αἰῶνα εἶναι, φτάνει νὰ τῆ σφραγίσῃ τῆς ἱστορίας ἡ βουίλλα. Δὲν μπορῶ νὰ τὸ καταλάβω πὸς κρατᾶνε για ἐπιχειρήμα ξακουσμένοι σοφοὶ ἀπάνον σὶ ζήτημα τῆς νέας ἑλληνικῆς γλώσσας τῆ θεωρία τοῦ ἱστορικοῦ τοῦ δικίου.—

Γιατὶ τὸ ζήτημα τῆς νέας ἑλληνικῆς γλώσσας ὁ Κρουμπάχερ τὸ θεωρεῖ σπουδαιότατο, στενώτατα ταιριασμένο μετὰ τὸ ξανάνδισμα και μετὰ τὴν προκοπὴ τῆς νέας ἑλληνικῆς ψυχῆς. Ἀνάμειο ἀπὸ τις γραμμῆς τῆς περιφημῆς «ἱστορίας τῆς Βυζαντινῆς λογοτεχνίας», τῆς σκεδιασμένης και χτισμένης μετὰ τὴν ἐπιστημονικὴ πολυμάθεια και ἀκριβολογία, μέθοδο και ἀνεξαρτησία, ξεμυτίζει, και μετὰ δσα πασιρικά λέγονται και μετὰ δσα πλάγια δείχνονται, τὸ ζήτημα τούτο, και ἡχολογᾶ σταδιὰ μας και σὰ νεκρικῆς καμπάνας χτύπημα. Θαρρεῖ πὸς ὁ συγγραφέας τῆς ἱστορίας τούτης ἔχει πάντα σὶ λογισμό του τὴ γνώμη πὸν ἀμέσως ἀπὸ τὴν ἀρχὴ μᾶς ξηγᾶ τὴν Ἔισαγωγή τοῦ ἔργου του. Μὴ χαλάστρα φανερώθηκε σὶ διανοητικὴ ζωὴ τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τὸ δωδέκατο αἰῶνα, πολὺ πὸν βαθεῖα και πολὺ πὸν φανερὴ παρὰ σὲ κάθε ἄλλο ἔθνος. Ἡ χαλάστρα τῆς διγλωσσίας. Ἡ σφραγίδα τοῦ δικεφαλου. Σὲ δλη τὴν παιδεία τους τὴν ἐθνικὴ μῆκεν ἔτσι ἕνα ἐπικίντυνο στοιχεῖο τὸ ψέμα. — Πρῶτος μετὰ προσοχὴ και μετὰ στοργὴ κοίταξε νὰφιερῶση μέσα τὴν ἱστορία του ξεχωριστές σελίδες, παράπλευρα μετὰ τὰ σοφὰ και νεκρόγλωσσα βυζαντινὰ γράμματα, τὴν παραπεταμένη ἴσαμε τότε δημοτικὴ λογοτεχνία. Καὶ φόρεσε χαραχτηριστικὴ κορώνα

τῆς μελέτης του τὰ λόγια τούτα τοῦ Mullenhof(*). «Βέβαια μαντεύουμε πὸς ἡ ζωὴ αὐτὸς πρώτους μεσαιωνικοὺς καιροὺς εἶχε διαφορετικὴ ὄψη και πὸς οἱ ἄνθρωποι μιλοῦσαν γλώσσα διαφορετικὴ ἀπὸ τὴ γλώσσα τῶ χρονογράφων και τῶν ἐγγράφων τῶν ἐπίσημων. Πρῶτη φορά, μετὰ τὴν ἱστορία τῆς δημοτικῆς ποιήσης και τῆς γλώσσας ξεφανερῶνει τὴν ἱστορία του ὁ ἔθνικὸς νοῦς.» Σωστά, γιατὶ καθὼς κι ὁ Κρουμπάχερ τὸ παρατηρεῖ τὴν ἱστορία του, ἡ δημοτικὴ μας γλώσσα δὲν εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα, καθὼς τῆ νομίζαν ἄλλοτε, τοῦ βαρβαρισμοῦ και τοῦ κομματιασμοῦ τῆς Ἑλληνικῆς πατρίδας ἀπὸ τοὺς ξένους πὸν διαβήκανε κατακτητῆς ἀπάνου τῆς. Ἡ δημοτικὴ μας εἶναι ὁ καρπὸς τῆς φυσικῆς μεταμόρφωσης τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας· μεταμόρφωση πὸν ἄρχισε ἀπὸ τοὺς πρῶν Χριστοῦ χρόνους και πὸν δὲν κρέμεται διόλου ἀπὸ ξένῃ ἐνέργεια.—

Ἐξακολούθησε και συμπλήρωσε τῆς ἰδέας τοῦ Κρουμπάχερ κ' ἕνα ἐφαρμοσμένο τῆς μεταχειρίσματος ἀπάνου στὰ τωρινὰ μας εἶναι τὸ «Πρόβλημα τῆς γραφτῆς γλώσσας», μᾶς ἀκαδημαϊκὸ ὑπόμνημα για νὰ τὰκούουν οἱ σοφοὶ σὶ Μόναχο, και μανιφέστο ἐπαναστατικὸ για νὰ τοῦ κηρύξουν οἱ δασκάλοι τὴν Ἀθήνα τὸν ἱερὸ πόλεμο. Ξένος αὐτὸς, τότε σπρώξανε νὰνακατωθῆ σὶ γλωσσικὸ μας τὸν ἀγῶνα δυὸ ἀξεχώριστες δυνάμεις: ὁ ἐπιστημονικὸς του νοῦς και ἡ φιλελληνικὴ καρδιά του. Ἡ περιέργεια τοῦ ἐπιστήμονα. Τὸ γλωσσικὸ μας ζήτημα δὲν εἶναι ζήτημα μονάχα οἰκογενειακὸ ἢ ἀπὸ τὸ φυσικὸ του τέτοιο πὸν νὰ μῆν ἔχη δικαίωμα νὰ μιλήση για κείνο ἢ πὸν νὰ μῆν μπορῆ νὰ τὸ ξεδιαλύσῃ ὁ ξένος. Εἶναι μᾶς και ζήτημα ἐθνωπαϊκὸ, και κοινωνιολογικὸ, και ψυχολογικὸ, και ζήτημα παγκόσμιο. Γρῖζει—καθὼς μᾶς τὸ λέει—τοὺς γενικοὺς και ζωτικὸς δρους κάθε ἀνθρώπινης γλώσσας και λογοτεχνίας.—Θησανρὸς για τὴν παρατήρηση τοῦ γλωσσοδίφῃ. Ἡ συμπάθεια ἡ φιλελληνικὴ. Για νὰ μᾶς τὴν παραστήσῃ ὁ ἀγαθὸς Γερμανὸς βρῆσκει τὰ πὸν γκαρδιακά, τὰ πὸν ἐθνεγενικὰ και γενναῖα λόγια, πὸν μονάχα ἕνα στενὸ κεφάλι και μὴ στρομφῆ καρδιά δὰ μπορούσαν νὰ τοῦ ἀρνηθοῦνε τὴν εἰλικρίνεια. «—Και πὸς μπορούσε εἰλικρινῆς φίλος τῆς Ἑλλάδας ἀδιάφορα νὰ βλέπῃ τὸν ἀγῶνα τοῦ λαοῦ για ἕν' ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα τῆς ζωῆς ἀγαθὰ; Δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα μονάχα, ἔχει και χρέος ἱερὸ νὰμπῃ μέσα σὶ συζήτηση, δσο τοῦ εἶναι βολετό. Πρέπει νὰ εὐγνωμονοῦν οἱ Ἕλληνες

(*) Πλερωμένος κι ὁ Mullenhof.

πρός κάθε ξένο ειδικό επιστήμονα, που κατα- γίνεται στο ζήτημά τους, ζήτημα ζωής γι' αυτούς, και που ανακοινώνει τη γνώμη του. Κυριώτατη φροντίδα της ζωής μου, άπάνου από κάθε άλλο. το γλωσσικό μας ζήτημα, και γιατί εξαιρετική είναι ή ιστορική και γλωσσική του σπουδαιότη, και γιατί σκετιζεται με τα τωρινά ενός ευγενικού λαού και με τις ελπίδες του για τα μελλόμενα. Ανυπαίμονα μονάχα πώς μπαίνω σήμερα και ξετάζω το ζήτημα, ξένος εγώ, χωρίς να τη γνωρίζω και να την αιστά- νουμαι τη ζωντανή γλώσσα, ώστε να μπορέσω και πρακτικά με λογοτεχνικές απόπειρες να λάβω μέρος μέσα στην κίνηση.*) 'Ο πιδ φλο- γερός μου πόθος είναι να είχα γεννηθῆ και να είχα ανατραφῆ στην Ελλάδα και μέσα στην ψυχή μου μαζί με τη στέρεα την πεποίθηση για την ανάγκη της γλωσσικής αναμόρφωσης και με την ασάλευτη θέληση για την πραγμα- τοποίησή της να ήταν ενωμένη ενός Σαιξπή- ρου κ' ενός Γκαίτε ή ποιητική δύναμη.»

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

(*) Δέν ξέρω αν από ξεχασιά του ή από μετριοφροσύνη ή γιατί θά ήταν υπερωτότερη, δέν αναφέρει κάποια λιγοστά, βέβαια, κομμάτια, όμως αρκετά για να δείξουν πώς γνω- ρίζει και πώς αισθάνεται και τη ζωντανή μας γλώσσα και την καθαρεύουσα. Φανήκανε, χωρίς όνομα, εδώ και κάμ- πεσα χρόνια, στην «Ημέρα» του Τριεστίου και στο περιο- δικό «Βοτί».

ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ

(ΤΟ ΝΗΣΙ)
ΣΤΟ ΜΕΤΟΧΙ

Διάλογος μ' έναν καλόγερο.

Ένα δειλινό πήγα στο μετόχι της μονής των Ίδερων δυτικά της Χώρας. 'Ο ήγούμενος έλειπε στα χτήματα τα βορεινά, μα ήταν εκεί ένας καλό- γερος από το Άγιον Όρος που με υποδέχτηκε με κρυμμένη πονηριά και περιέργεια. Καθήσαμε απο- κάτω από την κληματαριά. Κοντά είχαν φυτρώσει κάτι πρινάρια δέντρα γεναμένα, και μακριά φαι- νόταν ή θάλασσα. Νομίζοντας πώς ήταν ή ήγούμε- νος

*) Η αρχή στον αριθ. 355.

ΠΕΤΡΟΥ ΨΗΛΟΡΕΙΤΗ

ΣΠΑΣΜΕΝΕΣ ΨΥΧΕΣ*

Ένα σκληρό κακό γέλοιο έσκισε το λαιμό του 'Ορίστη.

— 'Α! άφηνε τις υποκρισίες και ρήξε πιε κάτω τη μάσκα της σεμνότητας! Που είδουνε; που γύριζες;

Της είχε άρπάξει το χέρι και της τ'όσφιγγε και της το στρούφιζε.

— 'Α! πέρασες ώραία εσύ! Με το γέρικο σα- ράβαλο που δέν ξεκολλά από κοντά σου και τρίβε- ται άπάνω σου και θέλει να σε μεθήσει με τα με- γάλα του τα λόγια. 'Αα! πέρασες ώραίε, εσύ!

Και τη στρίγγωνε στη γωνιά του μπαλκονιού κ' ένας σεισμός περνούσε από τα μάτια του, από τα χέρια του, από το νού του. Η Χρυσούλα μικρού- τσικη είχε γίνει στη γωνιά και πολεμούσε να γλυ- τώσει τα χέρια της.

*) Η αρχή στον αριθ. 355.

νος τον ρώτησα για το μετόχι, πόσα στρέμματα χωράφια, πόσες έλιες και πόσα γιδοπρόβατα έχει. 'Ο καλόγερος άποκρίθηκε:

— Και γώ ξένος είμαι και δέν ξέρω. Μα σ' τι ρωτάς; Που τρέχεις έτσι στις έρημιές; τί θες εδώ πέρα;

— Γυρίζω έτσι, για να μάθω.

— Και τί έχεις να μάθεις εδώ πέρα; Δε σε καταλαβαίνω.

— Νά, το έθνος μου είναι κακομοιρασμένο, πάει να χαθεί και τη δυστυχία του την αγαπώ. 'Ο καθένας κυτάζει τις δουλειές του, και γώ άλλη δου- λειά δέν έχω παρά να μαθαίνω τις σκέρπιες δύνα- μες της φυλής μου. Το λυπούμαι το έθνος μου και αξίζει τέτοιο έθνος να το βοηθούν τα παιδιά του, μα τα παιδιά του δέν είναι αξια να το βοηθήσουν και μόνον ε'χονται και ελπίζουν, χωρίς έμως και να προσπαθούν κάτι καλό να του κάνουν' να το γνω- ρίσουν καλλίτερα και να το βάλουν σε καλό δρόμο. Μ' άρέσει να καταπιάνομαι εγώ εκείνα που οι άλλοι μονάχα ε'χονται να γίνουν. Καθένας που καταγι- νεται με τη φυλή του δυναμώνει την ψυχή της, της προσθέτει έναν κόκκο ακόμα κοντά στους τέσους άλλους περασμένους. Είναι πλούσια ή ψυχή της πολύ παλιάς φυλής μου, μα πάντα χρειάζεται και- γούριους κόκκους για να τη δυναμόνουν, γιατί οι παλιοί μπαγιατιάζουν. Ένα έθνος που γεννά άν- θρώπους τέτοιους που κάνουν ωραίες πράξεις, είναι ζωντανό. Κάθε καινούρια πράξη τους ζωντανεύει την έθνική συνείδηση.

— Έσύ τί πράξη κάνεις;

— Δίνω τον έαυτό μου στη φυλή μου, γιατί δέν έχω τίποτε άλλο να δώσω, ως πούμε χρήματα για το στέλο. Και μου φαίνεται πώς αυτό δυναμώνει την ψυχή της.

— Και τί θα καταλάβεις έπειτα;

— Τίποτα. Δε γυρεύω καμάν ανταμοιβή. Κά- ποτε γυρίζοντας σε χωριά έλληνικά χαμένα στις έ- ρημιές και άφημένα, ρωτώ αν με βλέπει κανείς, που βρίσκομαι και τί κάνω. Μα πάλε όταν φαντά- ζομαι πώς με βλέπει ή δεινας ή ή τάδες, βαρυσυμαι. Δέν ξέρουν αυτοί τί αισθάνομαι, ούτε θά τους το έ- ξηγήσω. Και χαίρομαι που είμαι χαμένος σ' αυτές τις έρημιές τον καιρό που άλλοι σαν έμένα γυ- ρεύουν να παντρευτούν, να βρουν κοινωνικές θέσες, να γλεντήσουν, να χάσουν μύγες. Τον καιρό που άλλοι ζούσαν στα Παρίσια και στις μίμησες των

Παρισίων, έμεινα ανάμεσα στους Έλληνες, έζησα στα χωριά τους και τους γνώρισα. Πώς να μην ξέρω τους Έλληνες καλλίτερα απ' αυτούς; 'Ηταν και χρήσιμο για την ανατροφή μου στα χρόνια των άτυπότητων των άταχτων πόθων μου να νοιώθω πώς είμαι περιτριγυρισμένος από Έλληνες. Σ' ένα χωριό έλλημικό μέσα στη Θράκη, περνούσα. Τον παπα τον είδα, και το δάσκαλο και τους χωριανούς. Τον παπα τον ρώτησα πόσα σπίτια έχει το χωριό, και το δάσκαλο πόσα παιδιά μαζεύει στο σχολείο και πόσα κορίτσια. Τους προσετούς και τους άλλους χωριανούς τους ρώτησα πώς πήγαν τα γεννήματα έφέτος, τί είδη καλλιεργούν και αν μεταξύ τους ζούνε μονοισαμένοι, ή γιατί κλωώνουν αναμεταξύ τους, και πώς τα περνούν με τα γειτονικά χωριά και με την κυδέρνηση όποια και να είναι. Και ύ- στερα δέν είχαμε πια τίποτε άλλο να πούμε. Σε κάθε χωριό της Ρωμισούνης, είτε στην Ελλάδα κάτω, είτε στα νησιά, στην Εδρώπη ή στην Άσία, στην Τουρκιά ή στη Βουλγαρία τα ίδια πράματα γί- νονται χιλιάδες χρόνια τώρα, τα ίδια ρωτώ παντού, τα ίδια λέμε με τους χωριανούς και τους άρχοντές τους—πράματα χωριάτικα και μετρημένα, άπλά και βαθειά, ούσιαστικά και αιώνια, που δείχνουν τη ζωή των ανθρώπων πέρα και πέρα, και την παντο- τεινή ομοιότητά τους. Έκει νοιώθω καλά ότι από τον άνθρωπο δέν ενδιαφέρουν οι λεπτομέρειες του κάθε άτομου, αλλά δυο τρία γενικά ανθρώπινα αι- σθήματα, γιατί οι διαφορές του ενός από τον άλλο είναι ασήμαντες και το μόνο που κάτι σημαίνει, όχ: και πολύ σπουδαία πράματα έμως, είναι ή ο- μοιότητά τους. Και στις πολιτείες τώρα τα ίδια ξε- διακλίνω άφου τα είδα πρώτα καθαρά μέσ' στα χω- ριά. 'Η κοινωνική εικόνα των χωριών μου έδειξε τον πιο σωστό δρόμο για την κοινωνική ψυχολογία μου. Τα πολιτικά συμπερόντα των άρχόντων των χωριών μας φυλής συνταιριάζονται με την ανάγκη και πλάθουν άγάλλ: άγάλλ: τους πολιτικούς οργανισμούς, τα κράτη. Και τα χωριά πάλι όσα, με την ιδιοφυία τους για τη δουλειά και με το να είναι σε κατάλ- ληλο για το εμπόριο μέρος χτισμένα, γίνουν σιγά σιγά πολιτείες, φτειάνουν τον πολιτισμό. Και από τον πολιτισμό βγαίνουν οι εξαιρετικοί άνθρωποι που σε τίποτε δε διαφέρουν από τους άλλους, μόνο στην ένταση της ζωής.

Στο χωριό βλέπω τη βάση του ανθρώπου. Γι' αυτό ίσως και μ' άρέσει τόσο να βλέπω χωριάτικα

— 'Ω! πονώ!.. μή με σφίγγεις! πονώ!.. Και τα μαλλιά της άρχισαν να ξεπλέκονται και να της πέφτουνε στους ώμους.

— Που γύριζες; Που γύριζες; 'Α! υποκρί- τρα, σεμνή εσύ, που σπαράζεις από την άκολασία και λιγώνεσαι, εσύ ως νοιώσεις και το πιδ άλα- φρό μου χάδι άπάνω σου!

Και γέλασε το ίδιο το φριχτό του γέλοιο.

('Α! Θέ μου! Θέ μου! γιατί τα χέρια που ά- γαπούμε, να μπορούνε αυτά μόνο τόσο τέλεια να μας ξεσκίζουν λουρίδες-λουρίδες τη ζωή!)

Η Χρυσούλα άκίνητη ως τότε και στριμωγ- μένη, πετάχτηκε άπάνω σαν άλαφίνα πληγωμένη και μ' ένα τίναγμα του κορμιού της λευτέρωσε τα χέρια της και τα μαλλιά της και ξεχυθήκανε δια άπάνω στα μηλίγγια της, στο μέτωπο, στους ώ- μους.

— Μή μου σκίζεις την καρδιά! φώναξε με φωνή άγρια και πνιγμένη, μή μου σκίζεις την καρδιά!

— Σε μισώ! Σε μισώ! Άηθείάζουνε τα χέρια μου να σ' άγγιζούν!

Τέντωσε το δεξό της το χέρι κ' έφραξε το στόμα του 'Ορίστη και με το άριστέρο της έ- σφιγγε με δλη τη δύναμη την καρδιά της. 'Όλο το

ξημέρωμα έπεφτε τώρα άπάνω τους. Κ' ήταν ένα θέαμα υπέροχο θαμποχρυσωμένο από το τριαντα- φυλλί αντιφίγγισμα της αύγης, ήτανε ένα θέαμα υπέροχο, — χαμένο, γιατί κανένα μάτι ανθρώπου δέν το χάρηκε.

Αναβρόζανε τώρα, ξεπολύσανε όρμητικά κι ά- πελπισμένα τα λόγια από την καρδιά της Χρυ- σουλάς.

— 'Εγώ σ' αγαπώ! 'Εγώ σ' άγκυπώ! Τί με μέλει πώς με βρίζεις; Τί με μέλει πώς με μισείς; 'Εγώ σ' αγαπώ! 'Εγώ άφήκα το σπιτι μου, τ' ά δέσφια μου, τη μαμά μου κ' ήρθα στην άκρη του κόσμου να σε βρω, να πέσω στα πόδια σου και να σου πώ — πάρε με! πάρε με! πεθαίνω για σενα! Τη ζωή μου, την τιμή μου, τ' όνομα του σπιτιού μου, την εύτυχία, τη χαρά, το έγω μου, δια τάρ- ρηζα κάτω στα πόδια σου να τα πατείς, να ξε- κοραζέται — σωρείάστηκα κ' εγώ μαζί τους στα γόνατά σου, σκιάδα σου, πράμα σου, κατιτί σαν προσκεφάλι, κατιτί σα σκυλάκι, όπως μου είπες και σ' ή ίδιος προχτές, ένα σκυλάκι που πονει και γλείφει τα χέρια που το δέρνουνε..

Τα χέρια της ύψωθήκανε δλόγυμνα, άλαφροο- δισμένα από τις ξανθές αντιφεγγιές του ήλιου. Τα

κατατόπια, τὸ ἀλέτρι καὶ τὰ ζευγάρια, τὰ χωράφια καὶ τ' ἀλώνια. Ἄλλο βλέπω θάλασσα, καρδία καὶ φαροπούλες. Στὰ σκολεῖα δακρύζει κάποτε μυστικῶς ἡ ψυχὴ μου πὺ ἀκούω τὰ παιδιὰ τοῦ ἔθνους μου νὰ τραγουδοῦν παλιὰ γνωστὰ τραγούδια. Τότε μὲ σέρνουν ἀβάσταχτα οἱ μυστικὲς φωνές μου τόσο πὺ τυφλόνομαι γιὰ τ' ἄλλα πράγματα τοῦ κόσμου. Μὰ ὁ δάσκαλος παντοῦ μὲ ξυπνάει ἀσχημα καὶ μοῦ δείχνει τὴν κακομοιριά τοῦ ἔθνους μου.

(Ἀκολουθεῖ)

ΙΔΙΑΣ

Ο ΣΟΦΟΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΓΛΩΣΣΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

«Ἡ καθαρεύουσα δὲν εἶναι
τοῦ λαοῦ ἀλλοτρία».

Ὁ σοφὸς Εἰσαγγελέας τοῦ Ἀρείου Πάγου κ. Τζιβανόπουλος ἔβγαλε τώρα τελευταία σὲ βιβλίον τις «Γνωμοδοτήσεις του ἐπὶ σπουδαίων νομικῶν ζητημάτων». Μίσα σ' αὐτὸ τὸ βιβλίον βρίσκειται τυπωμένη καὶ μιὰ γνωμοδότησή του μετὰ τὴν ἐπιγραφή «Δι' ἀποφάσεις τῶν δικαστηρίων δὲν πρέπει νὰ γράφονται εἰς δημώδη γλῶσσον». Εἶναι τὸ παλιὸ ἐκεῖνο ἀπὸ τὸ 1901 ἔγγραφο τοῦ σὺν Εἰσαγγελέα τῶν Ἐφετῶν Δακρίσης, γιὰ νὰ τιμωρήσῃ τὸ δικαστὴ Βόλου κ. Στελλάκη, πὺ εἶχε γράψῃ τότες μιὰν ἀπόφασί του στὴ δημοτικὴ γλῶσσα. Ὁ Στελλάκης εἶταν ὁ πρῶτος δικαστὴς που εἶδε τί ἀρνησιμὸ φέρνει στὰ ἰδιωτικὰ συμφέροντα τοῦ κοσμάκη ἢ ἀκατανόητη γλῶσσα τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων. Ἄν ἡ πλουτοκρατία μετὰ τὴ δύναμη τοῦ παρῶ, στίθει τὸ αἷμα τοῦ ἐργαζόμενου λαοῦ, ἡ γραφειοκρατία, ἄλλη φοδερὴ πληγὴ τοῦ σημερινοῦ Κράτους, ἐκμεταλλεύεται τὸ φτωχόκοσμον μετὰ τὴ μέθοδο τοῦ γλωσσικοῦ μανταρινισμοῦ. Οἱ νόμοι εἶναι ἀγνωστοὶ γιὰ πάντα στὸ λαὸ, σὲ τέτοια γλῶσσα πὺ βρίσκονται γραμμένοι. Πὺς ὁ λαὸς νὰ συμμορφωθῇ μετὰ νόμους πὺ δὲ νοιώθει; Καὶ πὺς ὁ λαὸς νὰ μὴ στὴν ἰδέα τῆς Δικαιοσύνης μετὰ ἀπόφασες γραμμένες σὲ ζῆνη γλῶσσα;

Αὐτὰ οἱ μεγάλοι καὶ τρανοὶ τύρηννοι τοῦ λαοῦ δὲν τὰ χαμπαρίζουν. Ὁ λαὸς πρέπει μόνον νὰ πληρώνη καὶ νὰ μὴν ξέρη τὸ γιατί. Φῶς στὸ λαὸ, σημαίνει θάνατος στὴν τυραννία τῶν ἐκμεταλλευτῶν.

στῆθια τῆς ἀνεδοκατεβάνανε φουρτουνασμένα. Καὶ τὰ μαλλιά τῆς γελοῦσανε εὐτυχισμέναν κι ἐλόχρυσαν μέσα στὰ δάχτυλα τῆς Αὐγῆς.

Καὶ τὰ λόγια δὲν μπορούσανε πιά νὰ κλειστοῦνε στὴν καρδιά καὶ ξεχωνόντανε ὅλο καὶ πὺ ὀρμητικὰ κι ἀνυπόταχτα.

— Ἐγὼ σ' ἀγαπῶ! σ' ἀγαπῶ! Ὡ νὰ μπορούσα νὰ μὴ σ' ἀγαπῶ! Στριγμώνομαι σὲ μιὰ γωνιά νὰ μὴ με βλέπεις, νὰ μὴν πιάνω τόπο, νὰ μὴ σὲ πειράζω. Καὶ βλέπω. Καὶ βροτῶ τὴν καρδιά μου καὶ μετὰ τὰ δύο μου τὰ χέρια. Ὡ! νὰ μπορούσα νὰ μὴ σ' ἀγαπῶ! Τὰ μπράτσα μου ἀδυνάστευαν, χλωμιάσανε τὰ μάγουλά μου, ἔλιωσαν τὸ κορμὶ μου νὰ σὲ περιμένει κάθε πρωτὸ ἡλῶρο, ἀπάνω στὸ μπαλκόνι, ἐδῶ! Κι ὡς σ' ἀκούω νὰ χροῦσαι τρέχων νὰ κρυφτῶ στὸ κρεβάτι, νὰ μὴ δεῖς πὺς ἀγρυπνοῦσα κ' ὑπόφερα γιὰ σένα! Κ' ἔρχεσαι μουσκεμένος ἀπὸ τὴ μυρουδιά μιᾶς πλούσιας πόρνης καὶ τρικλίζεις θυμωμένος τὸ κορμὶ τῆς. Εἶσαι κουρασμένος κι ὡς σὲ παίρνει ὁ ὕπνος, γλυκοξεφωνίζεις τ' ὄνομά τῆς, κι ἀπλώνεις τὰ χέρια σου νὰ τὴν ἀγκαλιάσεις — κ' εἶμαι δίπλα σου ἐγὼ, ἐγὼ πὺ λιώνω, ἐγὼ ἡ σκιά σου, ἐγὼ τὸ σκυλάκι! Καὶ δὲ μιλῶ! Κι ὡς ἀνοίξεις τὰ μάτια σου καὶ δεῖς πὺς

Κ' εἶσαι ἡ χερούκλα τοῦ σοφοῦ Εἰσαγγελέα ἀδραξὲ τὸ δικαστὴ Στελλάκη, πὺ τοῦ πέρασε ἀπὸ τὸ νοῦ πὺς πρῶτος σκοπὸς τῆς Δικαιοσύνης εἶναι ἡ πεποιθσι τοῦ κοσμάκη γιὰ τὴν κάθε μιὰ κρισολογία, καὶ γιὰ τὸ λόγο πὺ αὐτὴ ρίχνει τὸ δικίον στὸ ἓνα ἢ στὸ ἄλλο μέρος, καὶ γιὰ τὸν τρόπο πὺ σκέφτεται γιὰ νὰ τὸ κἀνῃ αὐτό. Καὶ κἀθησε ὁ Εἰσαγγελέας ὁ παντογνώστης καὶ γνωμοδότησε: «Τὸ Πρωτοδικεῖον Βόλου ἐδημοσίευσεν ἐσχάτως ἀπόφασιν εἰς δημώδη γλῶσσαν γεγραμμένην. Παρκακῶ δὲ ὕλας νὰ καταδιώξητε τάχιστα πειθαρχικῶς τοὺς ἐκδόντας τοιαύτην ἀπόφασιν δικαστῆς διὰ τὴν ἐκ κοινότητος παράβασιν τοῦ ἑαυτῶν καθήκοντος». Τί περίεργο! νὰ παραβαίης τὸ «σεαυτοῦ καθήκον» τὴ στιγμὴ ἴσα ἴσα πὺ πᾶς νὰ τὸ βάλῃς σὲ τάξη καὶ σὲ σειρά. Ἐξὸν ἢ νομίζῃ ὁ κ. Εἰσαγγελέας πὺς τὸ καθήκον τοῦ δικαστῆ εἶναι νὰ σκοτιζῇ τὸ δικίον, βγάζοντας τὴν ἀπόφασί του σύμφωνα μετὰ τὸ κόμμα ἢ μετὰ τὴν τοίπη. Τότες εἴμαστε σύμφωνα. ἌΚαὶ δὲν ὑπάρχει μὲν διάταξις ἐν τῇ νομοθεσίᾳ βρίζουσα ἐπὶ ὑποχρεωτικῆ τῶν δικαστῶν γλῶσσα εἶναι ἡ νῦν ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἐν χρῆσει οὖσα, ὑπάρχει δ' ἔτι ἡ διάταξις τοῦ ἀρθροῦ 29 Δ' τοῦ διοικητικοῦ ὀργανισμοῦ, καθ' ἣν τὸ ὕψος τοῦ γραφείου πρέπει νὰ εἶναι ἐφηρμοσμένον εἰς τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ γραφόντος». Καὶ τί μεγαλύτερη ἀξιοπρέπεια γιὰ ἓναν δημόσιον ὑπάλληλον νὰ γράφῃ τὴ γλῶσσα τοῦ λαοῦ πὺ βάλθηκε νὰ ὑπερετήσῃ; Ἄ Ἡ κοινὴ δ' αὐτὴ γλῶσσα (ἡ καθαρεύουσα) ἔχει βᾶσιν τὴν νῦν λαλουμένην καὶ δὲν εἶναι τοῦ λαοῦ ἀλλοτρία. Ἡ καθαρεύουσα δὲν εἶναι τοῦ λαοῦ ἀλλοτρία! Πρέπει νὰ εἶναι κανεὶς πολὺς σοφός, καὶ μάλιστα στὴν Ἑλλάδα σοφός, γιὰ νὰ δογματίζῃ ἔτσι, ἀμελέτητα, ἀσυλλόγιστα, ἀττόχαστα, ἀνπιστημονικὰ. Ὁ δὲ ἐκ τῶν διαδίκων ἐσκέφθη νὰ κατακρίνη τὰς δικαστικὰς ἀποφάσεις ἐπὶ τῷ ὅτι οἱ γλωσσικοὶ αὐτῶν τύποι κατήντησαν εἰς τὸν λαὸν ζῆνοι καὶ ἀκατάληπτοι. Κ' ἐπειδὴ δὲν τὸ σκέφτηκε κανένας, ἄρα ἀπαγορεύεται νὰ τὸ σκεφτοῦμε ἐμεῖς. Αὐτὴ λέγεται εἰσαγγελικὴ λογικὴ, μετὰ τὸ συμπάθειο. Μὰ πὺς τὸ ξέρει ὁ κ. Εἰσαγγελέας πὺς δὲν τὸ σκέφτηκε κανένας. Θεὸς εἶναι καὶ μπαίνει μέσα στὴν ἀλλοτρίαν σκέψη; Μπορεῖ! Θελήσανε, λέει, οἱ δικαστῆς τοῦ Βόλου ἄσπως ἀποδείξωσιν ὅτι οὐσιώδης σκέψις καὶ πόθος ἐμφωλεύων εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν εἶναι ἡ ἐπικράτησις γλωσσικοῦ ἰδιώματος τεχνητοῦ, ἀυθαίρετου καὶ ἀνυπάρκτου ἐν τῇ γλωσ-

σίμῃ συνειδήσει τοῦ ἔθνους». Τὴν κακομοιρία τὴ φτωχοκαθαρεύουσα, παίρνει τὰ ἐπιχειρήματά τῆς γιὰ νὰ μᾶς χτυπήσῃ! Μὰ, κύριε Εἰσαγγελέα, ὑπάρχει ἄλλο ἀπὸ τὴν καθαρεύουσα «γλωσσικὸν ἰδιώμα τεχνητόν, ἀυθαίρετον καὶ ἀνυπάρκτον ἐν τῇ γλωσσικῇ συνειδήσει τοῦ ἔθνους»; Ποιὸς λαὸς μιλάει, σκέφτεται, γράφει, μετὰ τὴ δικαστικὴν καθαρευουσιάνικη γλῶσσα; Καὶ πὺς ἔχετε τὴν τόλμη νὰ βρίζετε τὴν ἀληθινὴ γλῶσσα τοῦ ἔθνους σας, καὶ νὰ τὴν λέτε ἀνυπάρκτη; «Παλαιὸν ἔξωμα παρὰ τοῖς νομικοῖς εἶνε ὅτι ἡ γλῶσσα τῶν νόμων καὶ τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων πρέπει νὰ εἶνε πεζὴ καὶ λιτοτάτη». Ἐφέρετε, κύριε Σοφί, ἄλλη γλῶσσα πὺ πεζή, πὺ λιτοτάτη ἀπὸ τὴν ἀπλή μας, τὴ δημοτικὴ μας, τὴν καθαυτὴ γλῶσσα τοῦ λαοῦ μας; Αὐτὴ ἴσα ἴσα ἔχει καὶ τὰ μεγάλα τὰ χαρίσματα, νὰ εἶναι ποιητικώτατη μέσα στὴν πεζότητά τῆς, καὶ πλουσιώτατη μέσα στὴ λιτότητά τῆς, σὰ μιὰ γυναίκα ὡραία, ἀπλή καὶ κελή, ἐνῶ ἡ καθαρεύουσα σας ἔχει ὅλα τὰ φτιασίδια, τίς μπογιές, τίς πούντρες, τὰ ψευδοστολίδια, τῆς τυχαίας παλιόγυναικας τοῦ ἀλαφρόκοσμου. Ὁ κ. Εἰσαγγελέας ὅμως πῆρε τέτοια φέρα, ὥστε φτάνει στὸ νὰ λέῃ τὴ δημοτικὴ γλῶσσα «ἀκατανόητη»! Ἀδιὰ τῆς τοιαύτης δὲ πράξεως οἱ δικασταὶ δυσχεραίνουσι καὶ τὸ ἔργον τοῦ ἐλέγχου τῶν ἀποφάσεων ὑπὸ τῶν ἀνωτέρων δικαστηρίων, ἔτινα ὑποχρεοῦνται οὕτω νὰ μελετήσωσι καὶ τὴν ἐρμηνείαν τῆς γλώσσας ἐκάστης ἀποφάσεως. Ἦδη πολλὰ ἠκούσθησαν παράπονα ἐπὶ ἔργα καθαρῶς φιλοτεχνικὰ εἶνε ἐνεκα τῆς γλώσσας (ἔχι ἀπὸ τὴν ἔννοια, βρε γιὰ τὸ Θεὸ!) αὐτῶν ὅπως ἀκατανόητα ἕκαστος δ' εὐκόλως δύναται νὰ ἐνομήσῃ πόσον μέγα θὰ ἦτο τὸ κακόν, ἐὰν ἐξεδίδοντο καὶ δικαστικὰ ἀποφάσεις ὁμοίως συντεταγμέναι καὶ πόσον θὰ ἐξεμεταλλεύετο τὴν γλωσσικὴν αὐτῶν ἰδιοτροπίαν ἢ στρεψοδικία». Ἡ στρεψοδικία. Πόσα ἐγκλήματα στὸ ὄνομά τῆς ἐγίναν ἀπὸ τὴν καθαρεύουσα, μόνον ὅσοι ἀνκατεῦνται μετὰ τὴ ρωμαϊκὰ δικαστήρια μπορούνε νὰ φανταστοῦνε. Τώρα ἡ καθαρεύουσα κάτου ἀπὸ τὴ λεωντὴ τοῦ κ. Εἰσαγγελέα καὶ τὴ στρεψοδικία ἐπικαλιέται ἐναντία τῆς δημοτικῆς. Μὰ κι αὐτὸ νὰ εἶταν ἀληθινόν, δὲν εἶναι λόγος νὰ ἐμποδίσῃ τὴ γλῶσσά τοῦ λαοῦ ἀπὸ τὰ δικαστήρια. Ἄς βροῦνε τρόπο οἱ κ. κ. Σοφοί, γιὰ νὰ μὴ μωροῦν ἢ στρεψοδικία νὰ τρυπῶν πιά στὰ δικαστήρια εἴτε κάτου ἀπὸ τὴν καθαρεύουσα, εἴτε κάτου ἀπὸ τὴ δημοτικὴ. Τὸ ζήτημα δικονομικόν,

τύριο! τί μαρτύριο! Νᾶσαι κακός, νὰ φωνάζεις, νὰ βρίζεις, νὰ πιάνεις μιὰ γυναίκα ἀπὸ τὰ μαλλιά καὶ ν' ἀνοίξεις τὴν πόρτα καὶ νὰ τὴ ρίχνεις ὄσω κι αὐτὴ νὰ μὴ μιλεῖ, νὰ μὴ βρίζει, νὰ πιάνει μόνον τὰ χέρια πὺ τὴ σκοτώνουν νὰ τὰ φιλεῖ καὶ νὰ κλαίει! Νὰ τῆς λῆς: Μὰ πὺς τίποτα! Μὰ βρεῖς! μὰ φώναζε! Κι αὐτὴ νὰ γονατίζει καὶ ν' ἀπλώνει τὰ μπράτσα τῆς τὰ γυμνά, τὰ τρεμάμενα καὶ νὰ σοῦ λέει: Σ' ἀγαπῶ! Σ' ἀγαπῶ! Ὡ! τί μαρτύριο! τί μαρτύριο! Ὁ Ὀρέστης κουράστηκε πιά νὰ τὸ ὑποφέρει...

— Κουράστηκε πιά νὰ σὲ ὑποφέρω καὶ νὰ μπαινοβγαίνεις σὰ φάντασμα στὸ σπίτι μου καὶ νὰ θρηνηῖς ὅταν λείπω κι ὅταν ἐρχομαι νὰ σκύφεις τὰ μάτια καὶ νὰ μὴ μιλεῖς!

Ἄ! Κλαίει! Κλαίει!

Ἄ! Κλαίει! Κλαίει!

Ἄ! Κλαίει! Κλαίει!

— Ἄνοιξε τὰ χέρια τῆς στὸ Ἐπήμερωμα — σὰ νὰ περιμένει κανένα νάρθει ἀπὸ κει μέσα καθαλάρης νὰ τὴν σώσει.

Δὲν μπορούσε πιά νὰ κρατηθῇ στὰ πόδια τῆς κ' ἔπεσε ἓνας σωρὸς χᾶμω καὶ πιάστηκε ἀπὸ τὰ παγωμένα σίδερα τοῦ μπαλκονιοῦ κι ἄρχισε νὰ κλαίει, νὰ κλαίει. Σιγά, βουβά, ἀπρηγόρητα. Ἄλαφίνα ἐμοιάζε ὅταν πιαστῆι στὰ δίχτια τοῦ κυνηγοῦ καὶ μερδέψει καὶ σωριαστῆι κι ἀκούσει τριγύρω τῆς τ' ἀλυχτήματα ἀνήλων σκυλιῶν.

— Ἄ! Κλαίει! Κλαίει!

Ἄ! Κλαίει! Κλαίει!

Ἄ! Κλαίει! Κλαίει!

— Ἄνοιξε τὰ χέρια τῆς στὸ Ἐπήμερωμα — σὰ νὰ περιμένει κανένα νάρθει ἀπὸ κει μέσα καθαλάρης νὰ τὴν σώσει.

Δὲν μπορούσε πιά νὰ κρατηθῇ στὰ πόδια τῆς κ' ἔπεσε ἓνας σωρὸς χᾶμω καὶ πιάστηκε ἀπὸ τὰ παγωμένα σίδερα τοῦ μπαλκονιοῦ κι ἄρχισε νὰ κλαίει, νὰ κλαίει. Σιγά, βουβά, ἀπρηγόρητα. Ἄλαφίνα ἐμοιάζε ὅταν πιαστῆι στὰ δίχτια τοῦ κυνηγοῦ καὶ μερδέψει καὶ σωριαστῆι κι ἀκούσει τριγύρω τῆς τ' ἀλυχτήματα ἀνήλων σκυλιῶν.

— Ἄ! Κλαίει! Κλαίει!

Ἄ! Κλαίει! Κλαίει!

Ἄ! Κλαίει! Κλαίει!

κι όχι γλωσσικό. Γιατί λοιπόν ή τέτοια συκοφαντία ; α' Όπως ή θρησκεία, ούτω και ή ιερά λειτουργία της Θέμιδος έχει απαραίτητον χρεϊαν γλωσσικής ευστομίας και σεμνότητος». Σωστότατα. Μά ή δικαστική διακαλόγλωσσα ή κρία, ή άψυχη, ή στρημένη, ή κούφια, ή ψεύτικη, ή άνόητη, ή ψωροπερήφανη, ή άχαρη, ή κίτρινη, ή άζωη, ή άνήλιαχη, ή μπαστάρδικη, ή άνωρη, ή επιπόλαιη, ή άχαρχτήριστη, ή ξεφρενιασμένη, ή μπουνταλάδικη, ή ξεφυλισμένη έχει κανένα άχναρι από ευστομία και σεμνότητα ;

*

Ό κ. Εισαγγελέας από τ' άψηλος του δικαστικού του θρόνου, δέ νοιώθει φαίνεται, πώς ή καθαρύουσα στέκεται ή μεγαλύτερη συφορά στο λαό που άναγκάζεται να έρχεται σε σχέσεις με δικαστήρια και δικαστικούς. Φίλος δικηγόρος και δημοτικιστής μ'ας δηγήθηκε τις προάλλες τρία έπεισόδια που συνέβηκαν τώρα τελευταία, και που έκαμαν το γύρο σε μεγάλο κύκλο, άπ' άφορμή του γλωσσικού σκοταδιού και της πιο άκαταλόγιστης πρόληψης που έχουνε όλοι οι γραμματισμένοι μας για τή δημοτική μας. Άξίζει να τα μάθουμε οι άναγνώστες του «Νουμά» :

Στο Ειρηνοδικείο σε συνεδρίαση. Μιά γριά προσκαλιέται από τον Ειρηνοδίκη να δώσει όρκο, σύμφωνα με τήν άπόφαση του Δικαστήριου για μια κάποια διαφορά της. Τρεμάμενη ή γριούλα και με φόβο Θεού βάνει το χέρι της στο Βαγγέλιο. Ό Ειρηνοδικής άρχι'α γλήγορα γλήγορα α' Ορκίζομαι ειδικα κάλλιστα τας εις τήν ψευδορκίαν έπιβαλλομένας ποινάς ότι...». Η γριά ματάλεγε τις λέξεις όπως όπως κομμένες, πικραμορφωμένες, όταν ξαφνικά φτάνει στη λέξη «συμφωρισμός». Η γριά άδύνατο των άδύνατων να τήνε προφέρει. «Ψιμός, ψιψιμός, ψιμός». Ό Ειρηνοδικής θύμωσε. «Λέγε λοιπόν, μ'ας γκάστρωσες !» «Πώς να το πώ», απαντάει ή γριά, «άφου δέν μπορώ, άφου δέν το νοιώθω». «ΕΙ καλά», λέει ο Ειρηνοδικής, «δέ σου τα ζήγησε ο δικηγόρος σου, πριν έρθης ιδώ ;» «Μου τα ζήγησε», μολόγησε ή γριά, κυτάζοντας με δέιλια το δικηγόρο της που παράστηκε πλαί της. «Τό λοιπό τί λές πώς δέν τα νοιώθεις ;» φώναξε άγαναχτησμένα ο Ειρηνοδικής. Κ' ή γριά με άπορία : «'Αμ πώς να τα νοιώσω, παιδάκι μου, σάμπως είναι ρωμαίικα να τα νοιώσω ;»

(—Τό ξέρω, έχω άδικο... Μά πνίγομαι ! Όλα γύρω μου κατρακυλούν και πέφτουν. Κ' έχω ανάγκη από φωνές, από θόρυβο, από κλάματα. 'Αν είχα δούλους θα τους έδερνα όλους ν' άκούω τό σύθρηνό τους μέσα στη νύχτα, για να μπορέσω να κοιμηθώ.)

— Που πάς ; !

Η Χρυσούλα κοντοστάθηκε λίγο κ' έσκυψε τα μάτια και περίμενε.

(—'Ω να με φώναζε πάλι, να μου έλγε ένα γλυκό λόγο, ένα μόνο και να κυλιστώ εϋτς στα πόδια του και να τον παρηγορήσω. Κάτι θα σουτυχε πάλι άπόψε, Όρέστη μου. Έκείνη θα σ' έχει πάλι τυραννήσει, Έκείνη, και σε παραφέρει και σε κάνει σκληρό ο πόνος !)

Η Χρυσούλα πάντα σκυμένη, έτρεμε και περίμενε...

('Ω ! να μου έλεγε ένα γλυκό λόγο ! Ένα γλυκό λόγο !)

— Χαχαχά ! νομίζεις με μέλει ; Πήγαινε όπου θές. 'Α ! νομίζεις πως θα ρηχνόμουν στα πόδια σου και θα σου φώναζα, μείνε ; Έγώ ; Χαχαχά ! Κ' έκαμε ένα βήμα και τήν έσπρωξε έξω κ' έκλεισε δυνατά και με κρότο τήν πόρτα άποπίσω της...

Στα Καλύβια της Κασίας, στο Δημο Φυλής, έξω από τήν 'Αθήνα, κοινοποιήθηκε ένα χαρτί, κάποια κλήση, άπλούστατη, προσκαλώντας ένα χωριάτη νάρθη ώρισμένη μέρα να ζετασθ' για μάρτυρας σε μια ύπόθεση. Ό χωριάτης άγράμματος δίνει τό χαρτί στο παιδί του για να του τό ζηγήση. Τό παιδί άδύνατο στάθηκε να καταλάβη. Και μια και δυό τό φουσκώνει για τήν 'Αθήνα, και τραβάει ίσα στο δικηγόρο τους. Ό δικηγόρος τονε ρώτησε, φυσικά, γιατί ήρθε. «Νά, απαντάει αυτός, φέρανε του γέρου αυτό τό χαρτί και ήρθα να μου πής τί λείει». Ό δικηγόρος του ζήγησε τό περιεχόμενο κ' ύστερα τονε ρώτησε «Και καλά δέν τό διάβαζες τό χαρτί του λόγου σου παρά ξεκίνησες τόσες ώρες δρόμο κ' ήρθες γι' αυτό τό τιποτένιο ; Δέν ξέρεις γράμματα ;» Και τό παλληκάρι του άπάντησε «Ξέρω γράμματα, πώς ; τέλειωσα τό δημοτικό. Ναι, τό διάβασα δυό τρεις φορές, μά δέν μπόρεσα να νοιώσω τί έλεγε». Τέλειωσε τό δημοτικό σχολείο, έμαθε άνάγνωση, και δέν μπορούσε να καταλάβη τί λέγανε κείνα που διάβαζε ! Φρίκη.

Ένας νοικοκύρης, άθρως του λαού, πάει στο Συβολαιογράφο να κάμη τή διαθήκη του. Ό Συβολαιογράφος ξεμοναχιάστηκε με τέσσερεις μαρτύρους και ρώτησε τό λεγόμενο να του πη τήν τελευταία θέλησή του. Ό άθρως του λαού άρχισε να λήη : «'Αφίνω τήν περιουσία μου σαν πεθάνω στη γυναίκα μου τήν Πανώρη, στ' άνήψια μου τό Θύμιο και τό Στρατή και στα δυό παιδιά της μακαρίτισσας της θείας μου της Μαριγώς. Και θέλω κάθε τι που σοδεύουσε χρονικis τ' άμπελοχώραφά μου να τα παίρνη ή γυναίκα μου όσο ζή και βρίσκεται, και σαν πεθάνη τότες οι σοδεύει να γυρίζουσε στους άλλουούς...» και πάει λέοντας. Ό Συβολαιογράφος άκουε κ' έγραφε στο χαρτί : «'Εγκαθιστώ κληρονόμους μου έρ' άτάσης της μετά τον θάνατόν μου εύρεθησομένης περιουσίας μου τήν σύζυγόν μου Πανωραίαν, τους άνεψιούς μου Εϋθύμιον και Εϋστράτιον και άμφότερα τα τέκνα της άποθισσάσης θείας μου Μαριγώς. Και καταλίπω τήν μέν ψιλήν κυριότητα εις τους δευτέρους, τήν δ' έπικαρπίαν της περιουσίας μου εις τήν σύζυγόν μου, όπως κ.τ.λ.» Σαν τέλειωσε ή διαθήκη, ο Συβολαιογράφος κατά τό Νόμο τή διάβασε, όπως τήν είχε γραμμένη, στο δικαίτη και τονε ρώτησε, μπροστά στους μαρτύρους : «Αϋτή είναι ή τελευταία σου θέληση ;» Ό

'Ω ! Χρυσούλα ! Χρυσούλα !

VIII

Πήρε τα τρισταρα και τους δρόμους κ' έτρεχε, κ' έτρεχε... Οι διαβάτες στεκότανε και τήν κυτάζανε κ' έπειτα στρεφόντανε πίσω να δουνε ποιός τήν κυνηγέ. Τα μάτια της είσανε στεγνά και καίγανε κι ο λαϊμός της τήν πονούσε σε να τήν έσφιγγε κανένα χέρι. Πήγαινε χωρίς καπέλο, ξεφρε νικασμένη, άναμαλλιάρα μέσα στους πέντε δρόμους και τα γόνατά της λυγίζανε και δέ θέλανε πιά να τή βαστάξουσε και στεκότανε κάπου κάπου κι άκ κουμπούσε σε κανένα τοίχο σπιτιού.

— Θα πάω... Θα πάω. Θα χτυπήσω τήν πόρτα και θα τής πώ σιγά και γονατιστά και κλαίνοντας : Δέν τον αγαπάτε σείς, μη τον σκοτώνετε, μη τον τυραννάτε, τί σας έκαμε ; Κ' έγώ τί σας έκαμα ; Γιατί με σκοτώνετε ; Βλέπετε ; και τί της δείξω τα μπράτσα μου, τό πρόσωπό μου, τό σώμα μου. Βλέπετε ; πεθαίνω. Γιατί δέ μ'ας λυπάστε ;

Τιναζότανε πάλι στα πόδια της με κινούργιο θάρρος και ξεκινούσε πάλι.

Τό μέγαρο της Νόρας όρθωνότανε τώρα μπρο-

στούς άπλοϊκός άθρως σηκώθηκε από τήν καρέκλα του άγριεμένος και φώναξε δυνατά : «'Οχι ! 'Αλλα σου είπα έγώ, άλλα του λόγου σου έγραψες. Θέλετε να με γελάσετε, να με μπλέξετε και συ κ' οι μαρτύροι. Είστε πουλημένοι στους όχτρούς μου. Τα λόγια που σου είπα δέν τ' άκουσα. Γιατί δέν τα γράφεις, έ ; γιατί ; Δέ θέλω διαθήκη. Φέρ'τη να τήνε σκίσω. Δέ θέλω τίποτα».

Κόκκαλο Συβολαιογράφος και μαρτύροι.

*

Και τελειώνοντας σε θυμηθούμε τα λόγια του Ψυχάρη, που έγραψε στα «Ρόδα και Μήλα» (Τόμος Δ σελίδα 47), για τό ίδιο ζήτημα :

«'Από τον καιρό που πολεμούμε για τήν εθνική τή γλώσσα, τό πιο σπουδαίο, τό πιο σημαντικό που έγινε, ίσως είναι ή άπόφαση που έβγαλε ρωμαίικα για Ρωμιούς, ο δικαστής ο Στελλάκης στο Βόλο της Θεσσαλίας. Τό πιο τυραννικό βέβαια, τό πιο άντιεθνικό—γιατί έτσι κατόπι θα κρίνουσε—είναι τό κάμωμ κείνου που τόλμησε να πη πως θα τιμαρφήση τέτοιο δικαστή, τό κάμωμα του Εισαγγελέα του 'Αρειου Πάγου. Κρίμα που ξεχασα τόνομά του θα τό τύπωνα ιδώ με γράμματα χοντρά. Πρέπει να συλλογιστούμε πως άφτό έγινε στον αιώνα όπου ελος ο κόσμος κατάλαβε τί σέβας, τί άγάπη χρωστούμε του λαού, άφου λαός είμαστε όλοι. Κατόπι θα μπορούσε πως στάθηκε δυνατό, τα Δικαστήρια να καταδικάζουσε τους πολίτες σε μια γλώσσα που δέν τήν καταλαβαίνουσε οι καταδικασμένοι, που δέν τήν καταλαβαίνουσε μήτε όλοι οι κριτάδες».

ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ

ΣΤΙΧΟΙ

Μιάν αυγή μου έδωκες
δροσερά λουλούδια,
μιά βραδιά σου έστειλα
τρυφερά τραγούδια.

Τα λουλούδια τα κρατώ
κάπου φυλαγμένα,
τα τραγούδια τάβρηκα
κάπου πεταμένα.

'Αθήνα.

ΛΙΑΙΚΑ ΑΘ. ΜΠΙΕΤΣΙΚΑ

στα της. Ένας φόβος τήνε περίλουσε. Είτανε τόσο μικρή άποκάτω του, τόσο άνήμπορη πως μπορούσε αϋτή ν' άντισταθεί στην 'Αλλη ; Τι είχε ; τί είτανε ; Μήτε διορρη, μήτε πλούσια, μήτε δυνατή. Τίποτα. Πέρασε και ξαναπέρασε μπροστά από τήν κλεισμένη πόρτα. Νά χτυπήσει ; Νά μη χτυπήσει ; Κι αν τό μάθει ο Όρέστης και θυμώσει ; 'Οχι ! 'Οχι ! κόμπο θα κάμει τήν καρδιά της, ή άγάπη θα τής δώσει δύναμη, μια γυναίκα που άγαπά είναι παντοδύναμη και θα χτυπήσει και θα μπει μέσα και θα περιμένει στο πλούσιο σαλόνι. Θα κάνει πως είναι ψύχραιμη και δέν τρέμει. Θα κυτάζει με μεγάλη προσοχή τα πορτραίτα του σαλονιού, τ' άγαλματάκια, τις φωτογραφίες. Εάφνου θ' άνείξει ένα βραχι παραπέτασμα βελουδένιο. Θε μου ! Θε μου ! Τώρα που ήρθε, τί να τής πει ; τί να τής πει ; Νά τής πει : —'Ατον αγαπώ, λυπήσου με !» κι αν γελάσει ; 'Οχι ! όχι, δέ μπορώ ! δέν έχω τή δύναμη. Φοδούμαι !

Έφυγε τρεχαπετάμενη μην τύχει κι άνείξει μια στιγμή ή πόρτα και τής πούν να μπει μέσα !

Οι άντρες τήνε κυτάζανε και της χαμογελούσανε και κάτι της λέγανε και της άγγίζανε τό μπράτσο. Κάποιος τήν ακολουθούσε άποπίσω κι ά-

Ο "ΝΟΥΜΑΣ",

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Για την Αθήνα Δρ. 5.— Για τις Έπαρχίες Δρ.

Για το Έξωτερικό Φρ. χρ. 10.

Για τις επαρχίες δεχόμαστε και τρίμηνες (2 Δρ. την τριμήνια) συνδρομές.

Κανένας δε γράφεται συνδρομητής ή δι στείλει μπροστά τη συνδρομή του.

10 λεπτά το φύλλο λεπτά 10

Τα περασμένα φύλλα του Νουμά πουλιούνται στο γραφείο μας στη διπλή τιμή.

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στα κιάκια (Σύνταγμα, Ομόνοια Έθν. Τράπεζα Υπ. Οικονομικών, Σταθμός Τροχιδρόμου (Ακαδημία), Βουλή, Σταθμός υπόγειου Σιδηρόδρομου Ομόνοια), στο κιάκι Γιαννοπούλου (Χαυτεία), στα βιβλιοπωλεία Έστιας Γ. Κολάρου και Σακέτου (άντικρυ στη Βουλή).

Στην Κέρκυρα, Πάτρα και Βόλο, στα Πρακτορεία των Έφημερίδων, στον Πύργο στο βιβλιοπωλείο του κ. Κ. Βαρουξή.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Στο χάος—Τα δίκαια του Θεοτόκη—«Ανάγκη ειλικρινείας»—Το τρίτο πείσμα—Η μοναχή έλπίδα.

ΠΕΜΤΗ πρωί κι ακόμα ή πολιτική κρίση «δεν έλπιζε», δηλ. ακόμα δεν ξέρουμε τί είδος σωτηρία μας μαγερεύει ο «Στρ. Σύνδεσμος» που φερτώθηκε, από πατριωτισμό, στη ράχη του τη μεγάλη ευτύχη να σώσει «τον περιγέλωλ του κόσμου και το έξουθενωμα των εθνών», καθώς χαρακτήρισε ο ίδιος ο Σύνδεσμος στο «Ανάγκη ειλικρινείας» του της Τετάρτης το Ρωμαίικο κράτος.

Το επίσημο δημοσιογραφικό όργανό του, ο «Χρόνος», μας βεβαιώνει πως σήμερα, ίσαμε το μεσημέρι, θάχουν πιά πάρει ένα όριστικό τέλος τα πράματα και να ήσυχάζουμε. Και ήσυχάζουμε, αφού δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτ' άλλο καλύτερο από γενναίότερο. Ξενευρισμένοι, κοφομεσαμένοι, άποχαυνωμένοι, άπογοητευμένοι από την άδασταχτη αυτή κατάσταση που μ'ήνες τώρα μας μουδιάζει κάθε σκέψη και κάθε ψυχική όρμη, καρτερούμε, όχι πιά καμιά σωτηρία, μα ένα τέλος όριστικό που να μας ρήξει και στην άγκαλιά της σκλαβιάς ακόμα—σώνει μοναχά να μας βγάλει απ'

αυτή την άδεια κ' έρμαφρόδιτη και καταρεζιλεμένη σημερινή κατάσταση.

Α λέγεται δικτατορία ή πραιτωριανισμός ή άναρχία αυτό το τέλος, λίγο μας νοιάζει. Σώνει μοναχά να ναι τ'έλος βέβαιο, όρισμένο, θετικό και προπαντός τέλος με ειλικρίνεια, που μας την κοπανάει μ'ήνες τώρα ο Στρ. Σύνδεσμος δίχως να χαι το κουράγιο και να τη δείξει.

*

ΑΥΤΗ τη φορά δ κ. Θεοτόκης έχει όλα τα δίκαια με το μέρος του και θάν το δει όποιος ρήξει μιá ματτα, δίχως προκατάληψη, στα πράματα. Τη Δευτέρα βράδι είπε στη Βουλή δ κ. Λαπαθιώτης πως ή σημερινή Κυβέρνηση παράλαβε ερείπια στρατού», κι όταν του ζητήθηκε εξήγησε, πρόσθεσε πως «άρκετη εξήγηση είναι ή 15 Αυγούστου»—Από τη δημοσίευση το Θεοτοκικό κόμμα, είπε ο βουλευτής Στράτος. Οι Θεοτοκικοί σηκώθηκαν και φύγανε από τη Βουλή. Ο κ. Λαπαθιώτης εξακολούθησε το λόγο του και είπε πως δεν τον νοιάζει ά φύγανε οι βουλευτές, γιατί αυτός δε μιλάει για κείνους που βρίσκονται μέσα στη σάλα της Βουλής, μα για κείνους που βρίσκονται στα θεωρεία, για το λαό όλη.

Υστερ' από τα λόγια αυτά βγήκανε, με όλο το δίκιο τους, και οι Ραλλικοί από τη Βουλή και δηλώσανε όλοι τους, και Θεοτοκικοί και Ραλλικοί, πως για να ξαναπάνε στη Βουλή πρέπει να φύγει πρώτα δ κ. Λαπαθιώτης από το Υπουργείο.

Τί άλλο έπρεπε να κάνουν; Ο κ. Λαπαθιώτης, αντιπροσωπεύοντας το «Στρ. Σύνδεσμο», δήλωσε πως δεν του χρειάζεται ή Βουλή. Και ή Βουλή τον έκουσε κ' έφυγε.

*

ΕΡΧΟΝΤΑΙ όμως τώρα οι αυτοχειροτόνητοι πατριώτες και σωτήρες κι άπαιτούνε να υποχωρήσει ο Θεοτόκης «χάριν του συμφέροντος της φιλάτης πατρίδος». Μά γιατί, για το ίδιο συμφέρον της φιλάτης, να μ'ην υποχωρήσουν αυτοί; Γιατί να μ'ην αντικαταστήσουν τον κ. Λαπαθιώτη μ' έναν άλλον από τους δικούς τους;

Νάν τα πούμε τα πράματα—και είναι καιρός πιά—νέττα σέττα; Από τις 15 του Τρυγητή κ' έδω έχουμε ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΔΙΚΤΑΤΟΡΙΑ, αφού και Θρόνος και Βουλή κατά τύπου υπάρχουνε μοναχά. Σήμερα, αν οι φέδες του «Στρ. Συνδέσμου» σαρκωθούνε, δεν έχουμε να πάθουμε τίποτα πρηπάνου παρά να δούμε επιστημοτημένη πιά τη δικτατορία αυτή.

Άληθινά υπάρχει «Ανάγκη ειλικρινείας». Και την τέτια ειλικρίνεια καρτερούμε ίσια ίσια νάν τη δείξει σήμερα πρώτος πρώτος ο «Στρ. Σύνδεσμος».

*

ΔΥΟ πείσματα, λένε, δημιουρήσανε το σημερινό χάος. Το πείσμα του Θεοτόκη από τη μιá μεριά και το πείσμα του «Στρ. Σύνδέσμου» από την άλλη. Κρίμα να μ'ην υπάρ-

χει και τρίτο πείσμα, το πείσμα του Λαού, που να στη μέση και να τους πει:

—Κάνετε τα πείσματά σας, μα ρωτάτε και μένα, θεομαίχτες. Έχω κ' εγώ συμφέροντ, έχω κ' εγώ πατριωτισμό, έχω κ' εγώ δύναμη στα χέρια μου και χρωστάτε νάν τα λογαριάσετε. Κι ά δε θέλετε νάν το κάνετε μοναχοί σας, σάς αναγκάζω εγώ νάν τα λογαριάσετε και να με λογαριάσετε. Σιχτιρ από δω κ' οι δυό σας κ' είμαι ικανός να κοιτάξω και να κανονίσω μοναχός μου τις δουλιές μου.

Μά για να υπάρχει τρίτο πείσμα, έπρεπε να υπάρχει τρίτη δύναμη που λέγεται ΛΑΪΚΗ ΘΕΛΗΣΗ. Μά τίτιος κομήτης δε φάνηκε ακόμα στον πολιτικό ούρανό μας, και θάρρησαι χρόνια και χρόνια να φανεί—έξιν κι ά θαρρείτε πως οι σουτιές που λέγονται «Πρόεδροι των Συντεχνιών» και που κοκερεύουντ: κι αυτοί με τα χαιδρά μακρίστα τους, κάθε τόσο, αντιπροσωπεύουν, όχι πιά τη Λαϊκή θέληση, μα και την άτομική τους ακόμα θέληση.

*

ΚΑΙ μέσα σ' όλο αυτό το χάος μιá έλπίδα μοναχά γλυκοφίγγει.

Νά μας χαραχτείσει ή Ευρώπη πολιτικώς για Φελλάχους και να μας φερθεί άνάλογα.

Έτσι μοναχά θάχουμε στη διάθεσή μας όλο το χρειαζούμενο καιρό να γενούμε πρώτα άνθρωποι για νάρχηνοσμε ύστερα σιγά σιγά να γινόμεστε και πολίτες.

ΜΑΝΩΛΗΣ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗΣ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΓΙΑ ΜΙΑ ΦΩΝΗ ΜΕ ΠΙΑΝΟ

Τυπωθήκανε στη Λειψία και πουλιούνται στα γραφεία του «Νουμά».

α) ΠΟΙΗΣΗ ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ:

- 1) Στην άνέμη καρφωμένα . Δρ. 1.—
- 2) Τραγουδάκι » 1.—
- 3) Στη νησο πέρα ο πύργος της Αθώρητης » 1.—

β) ΠΟΙΗΣΗ ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗ:

- 4) Μολιδιάτισσα Δρ. 1.—
- 5) Μισιριώτισσα » 1.—
- 6) Ρουμελιώτισσα » 1.50
- 7) Αφροδίτη » 1.50
- 8) Χάιντε χορδε » 1.—
- 9) Μικρούλα » 1.50

10) Στόν Έποπα (μαλλιαρικά Πέπ!) Χαρίζεται. Όλα μαζί ένας τόμος Δρ. 5.

κουε ή Χρυσούλα τα βήματα του και δεν τολμούσε να σταθεί, να κυτάξει πίσω, μόνο έτρεχε αλλοιασμένη και ξέπληκη. Πού να πάει; Πού να κρυφτεί; Άν έμπαινε σε καμιά εκκλησία;

Τί ζεστά πεύ θάτανε εκεί μέσα, τί ήρεμιά! Ίσως να τήνε λυπότανε οι Παναγίες οι θλιμένες. Ποιός ξέρει...

Τρεμάμενη πάτησε το κατώφλι μιζε σκοτεινής εκκλησίας και μπήκε. Στο βάθος διάκρινε μιá λιτανεία από κεριά άναμένα κ' έτρεξε. Ποιός νάτανε; Είτανε ένα Χριστός κερένιος κι άγωνιούσε. Τά δύστυχα κεράκια λιώνανε μπροστα του για να φωτίσουν τη χλωμήν ωραιότητά του και την καρδιά του τη σπαραγμένη και το ακάνθιο στεφάνι γύρω στο αιματωμένο μέτωπο. Δυό δάκρια μεγάλα από κε χριμπάκι στάζανε άκίνητα άπάνω στα μάγουλά του. Και στα χέρια του λαμποκοπούσανε δαχτυλίδια που γυναίκαία θλιμένα δάχτυλα φορέσαν μιá φορά. Μιá φορά κ' έναν καιρό. Γύρω στο λαιμό του μιá αλυσίδα από κόκκινες καρδιές είτανε κρεμασμένη κι όλο και μεγάλωνε από καινούργιες καρδιές. Μαυροφόρες γυναίκες, όλες νέες κι όλες χλωμές τον άγκαπούσανε τον ώραϊν Χριστό κ' είσανε γονατισμένες μπροστά του και καθεμιά του έλεγε τον πόνο της

και την αγάπη. Γονάτισε κ' ή Χρυσούλα μαζί με τις μαυροφόρες κ' έσκυψε το κεφάλι και τα χείλια της ένα παράπονο τα πήρε.

—Θέ μου! Θέ μου! Γιατί μας αφήνεις και χανόμεστε έτσι; Κύταξέ μας! Σκύψε και κύταξέ μας και λυπήσου μας! Τα δαχτυλίδια μας όλα στα χέρια σου τα βάζουμε και τις καρδιές μας, που τις σπάρραξε ή αγάπη. Έσένα θεμε! Λυπήσου μας! Άπλωσε το χέρι σου το σπλαχνικό, το άρραβωνιασμένο, κι άγγιξε την καρδιά μας και σκότωσέ μας! Άλλη γιατριά για μας που άγαπούμε, άλλη γιατριά για μας δεν είναι στον κόσμο τον άπάνω.

Σηκώθηκε ή Χρυσούλα κ' έβγαλε σιγά-σιγά από το χέρι της το χρυσό της δαχτυλίδι και το βγαλε στο χέρι του Χριστού. Δεν μπόρεσε πιά να κρατήσει το άναφυλλητό κι όλες οι γυναίκες οι χλωμές στραφήκανε και την κυτάζανε. Τά πρόσωπά τους κάτω από το άχνόφωτο των κεριών γενήκαν πιό χλωμά. Κι άνάμεσά τους ή Χρυσούλα ξέπληκη, άπελπισμένη—σά μαυροφόρα μάννα φάνταζε τριγυρισμένη από πονετικές γειτονοπούλες.

—Θέ μου! Πώς με κατάντησε ή αγάπη! Πώς με κατάντησε ή αγάπη!

Το δαχτυλίδι γελούσε τώρα κ' έπαίξε με το φώς των κεριών. Η καρδιά της Χρυσούλας άναπατάρισε από έλπίδα.

—Έσύ μόνο μπορείς να με γιάνεις, ω Νουμφίε! Έσύ, μόνο! Λυπήσου με!

Βγήκε έξω από την εκκλησία και τα μάτια της θαμπαθήκανε από το πολύ φώς. Έφυγε πάλι ή ήρεμιά από την ψυχή της κι άρχισε πάλι ή ζωή ή άληθινή να πέφτει άπάνω της και να τη σπζ.

Είτανε πιά μεσημέρι κ' ένα έστιατόριο άπιναντί της είτανε γεμάτο κόσμο, που έτρωγε και φτούσε και φώναζε.

Γρήγορα γρήγορα πέρασε ή Χρυσούλα να μη δει.

Άφαιρεμένη λίγο έλειψε να πέσει άπάνω σ' ένα ζευγος που καθότανε άπόξω στο πεζοδρόμιο κ' έτρωγε. Είχανε φαίνεται ποπάγει κ' είχαν άρχισει να τζιμποφιλιούνται με τα χέρια ακόμα και με τα χείλια λαδωμένα.

Μιá άηδέϊα άνατάρραξε τα σπλάγκ της Χρυσούλας. Έφυγε στο άντικρυνό πεζοδρόμιο τρεχάτη κι άκκούμπησε σ' ένα δέντρο, όλοκούραστη.

Τά μάτια της άνοιγμένα κυτάζανε τους ανθρώπους, τά δέντρα, τ' άμάξια, άποστεγνωμένα κι ά-

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗ ΜΑΝΗ*

Μίσα σὲ τέτοια θάλασσα—δὲν ξέρω ἂν ἄγρια ἢ ἡμερῆ—ἤθελαν οἱ ἀρχαῖοι Γυθαῖτες πῶς κάθεται ὁ γέρο-Νηρέας, βαστώντας τὴν παράδοση ἀπὸ τὸν Ὅμηρο καὶ ἀπὸ τὰ λόγια τῆς Θέτιδας αὐμεῖς μὲν νῦν δὴτε θαλάσσης εὐρέα κόλπον, ὀψόμενί τε γέρονθ' ἄλιον καὶ δῆματα πατρός. Σήμερα, βέβαια στὴ θάλασσά τους αὐτή, εἴτε ἡμερῆ εἴτε ἄγρια, δὲν κατοικοῦνε ἄλλοι γέροι ἀπὸ τοὺς τραυτολόγους Πουλιέζους καὶ ἄλλες νύφες καὶ γοργόνες ἀπὸ τῆς ὠραίας ἀγλῶσσης, καὶ τὰ νοστιμώτατα μπαρμποῦνια τοῦ σημερινοῦ Γύθειου.

Ἀλλ' ἴσως ἐπὶ καὶ τὸ ἀρχαῖο Γύθειο, ὅπως εἶπα παρκαπάνω, δὲν εἶταν χρισμένο ὅπου τὸ σημερινὸ Μαραθωνῆσι, γιατί βέβαια ὁ Ἡρακλῆς καὶ ὁ Ἀπόλλωνας ὕστερα ἀπὸ τὸ τρομερὸ τσάκωμά τους καὶ τὸ κακὸ γιὰ τὸν Τρίποδα, ἀφοῦ ἐμόνοιαν καὶ θέλησαν γιὰ πεινὴ καὶ θύμηση τῆς ἀγάπης τους νὰ χτίσουν συντροπικὰ μιὰ πόλη, δὲ θὰ διέκλεγαν τὴν ἀνάβατη σημερινὴ καταραχιά, ποὺ οὔτε νερό, (πηγὴ τοῦ Θεῦ), οὔτε ἀγορὰ, οὔτε θέατρο, οὔτε ναοὶ καὶ ἱερὰ καὶ ἀγάλματα (Ἀπόλλωνος καὶ Ἡρακλέους, Διονύσου καὶ Κερναίου Ἀπόλλωνος, Ἀμμωνος καὶ Ἀσκληπιοῦ, Δήμητρος καὶ Ποσειδῶνος γαιαόχου) μπορούσαν νὰ σταθῶνε, ὅπως τὰ περιγράφει ὁ Πυθαγόρας, ἀλλὰ τὴν ὁμορφὴν ἐκείνη τοποθεσίαν ποὺ εἶναι σχεδιασμένη καὶ γιὰ τὴν νέα πόλιν καὶ ὅπου βέβαια καὶ οἱ νεώτεροι Γυθαῖτες θὰ καταστήσουν γλήγορα καὶ θὰ κυτᾶνε νὰ τῆς δώσουν ζωὴ μὲ κάθε θυσία, ἂν θέλουν νὰ τραβήξῃ κόσμον ξένο καὶ νὰ βαστάξῃ ἐμπόριο καὶ πρόοδο.

Ἄς ἀφήσουμε τὸ Μαραθωνῆσι καὶ τὸ νησί, τὸ Μιγώνιον καὶ τὴν Κρανῆν, γιὰ τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν μυθολογίαν, γιὰ τὴν παράδοσιν καὶ τὴν ποίησιν. Καὶ μὲ τὸ δικίον τους, γιατί ἔχουν τὴν ὠραιοτέραν καὶ γλυκερότερην καὶ ποιητικώτερην παράδοσιν γιὰ τὸ νησί τους αὐτὸ ἀπὸ αὐτὸν τὸν Ὅμηρον κρατώντας τὴν. Πῶς σ' αὐτὸ ἐδῶ τὸ νησάκι, ἐκατὸ ὀργιῶνε τόπο, πρωτόφκιασε τὴν φωλιά του ἀνυπομονώντος ὁ Πάρις ἢ Ἀλέξαντρος, ὁ υἱὸς τοῦ Πριάμου, ὅπως πρωτομάθαμε στὴν ἀρχαία ἱστορίαν, ἔντας ἐκλεψε τὴν Ἑλένη ἀπὸ τὸ Μενέλαο καὶ ἔφυγε γιὰ τὸ βασιλεῖο του· αἰνῆαθα, λέει καὶ ὁ περιηγητὴς, συγγε-

* Κοίταξε τὸ παρασμένο φύλλο.

παρηγόρητα.
Μιὰ γυναῖκα παχιστὰ καὶ ἀγελαθήσια καθόταν ἀπέναντι, στὴν πόρταν ἐνὸς σπιτιοῦ καὶ βύζαινε ἕνα κίτρινον παιδί. Εἶφνον μιὰ ἀμαξία στικμάτησε ἀπὸ τομα δέκα βήματα μακριὰ ἀπὸ τὴν Χρυσούλα καὶ ὁ ἀμαξίας ἀρχισε νὰ δέρνει τ' ἀλόγο του ἀλύπητα καὶ νὰ τὸ βλαστημᾷ. Τὸ κακόμοιρο τὸ ζῶο εἶχε γονατίσει χάμω καὶ δὲν μπορούσε πιά νὰ σηκωθεῖ καὶ μούγκριζε ἀπὸ τὸν πόνο καὶ τὰ μάτια του εἶσαν πεταγμένα ἔξω ἀπὸ τῆς κόγχης τους, κατακόκκινα—καὶ ὄχλος εἶχε σταθεῖ τριγύρω καὶ τᾶβλεπε καὶ γελοῦσε. Ἡ καρδιά τῆς Χρυσούλας πιάστηκε. Ποῦ βρῆκε τὴ δύναμιν, πῶς μπόρεσε μέσα σὲ τόσο πλῆθος νὰ προχωρήσῃ αὐτὴ καὶ νὰ φωνάξῃ.
— Ντροπὴ! Δὲν τὸ λυπάστε; Βλέπετε, δὲν μπορεῖ!

Ὅλοι στραφήκαν καὶ τὴν εἶδαν περιέργοι καὶ εὐχαριστημένοι, γιατί τὸ θέαμα ἐπαιρνε πιστότερην κίνησιν καὶ ἀρχισαν νὰ τὴν περικυκλώνουνε καὶ αὐτὴ, καὶ εἶται γενήκανε δυὸ κύκλοι γύρω σὲ δυὸ ζωντανὰ πρᾶματα, σακατεμένα καὶ ἐτοιμοθάνατα.
Τί εἶπε ὁ ἀμαξίας; Κάτι εἶπε ὁ ἀμαξίας καὶ ξέσπασε σὲ ὄλους τὸ γέλοιο, ἕνα γέλοιο αὐθάδικο καὶ κυνικὸ, καὶ ἡ Χρυσούλα γίνηκε κατακόκκινη ἀπὸ

νίσθαι πρώτον». Καὶ γι' αὐτὸ ἔχτιτε καὶ ναὸ καὶ τὸν ἀφιέρωσε στὴν προστατευτικὴν θεὰ ἔλων αὐτῶν τῶν βρωμοδουλειῶν τὴν Ἀφροδίτῃ τῇ Μιγωνίτιδι. Μὰ καὶ ὁ κακομοῖρος ὁ Μενέλαος ἐδεπὰ πάλε, ὕστερα ἀπὸ ὀχτὼ χρόνις ἀφοῦ κυρίεψε τὸ Ἴλιο καὶ γύριζε νικητὴς στὴν πατρίδα του, ἐβγαλε τὸ μαρμάριον τοῦ καὶ ἔστησε δυὸ μάλιστα ἀγάλματα στὴν Θέτιδα καὶ τὴν θεὰ Πραξιθέην, δὲν ξέρω μόνον ἀπὸ τί πάστα εἶσαν πέτρινη ἢ κοκκαλένια.

Τὸ νησί αὐτὸ σήμερα εἶναι ἰδιοκτησία τῆς οἰκογένειας Τζανετάκη, δὲν ξέρω ἂν στοὺς χρόνους ἐκείνους εἶτανε πρὸ φυτεμένο, τουφωτὸ καὶ τερπνὸ γιὰ νὰ χρησιμίσῃ τέτοια φωλιά σὲ τέτοιον ἐρωτευμένο ζευγάρι, καταδικασμένο μάλιστα, δὲν τὸ πιστεύω ὅμως βλέποντας τῆς πέτρας καὶ τὰ βράχια τὰ σημερινὰ ἂν καὶ σισκόμενα καὶ περιποιημένα πῶς ξεμυτίζουνε, οὔτε καμιά μυστηριώδη σπηλιὰ, δίνοντας γέννησιν σὲ μῦθο καὶ φαντασίαν. Ἀπᾶνω σ' αὐτὴ τὴν ἡμερικὴν παράδοσιν μολογᾶνε μάλιστα ἐδῶ καὶ τοῦτο τὸ ἀνέκδοτο. Εἶχεν ἔρθει ἕνας ἄγγλος περιηγητὴς μὲ τὸν Πυθαγόρα καὶ τὸν Ὅμηρον στὰ χεῖρα, ἦρθε καὶ στὸ νησί, καὶ ἕνας ἀπὸ τοὺς νοικοκυραίους τοῦ ἔλαβε τὸν κόπο νὰ τὸν γυρίσῃ σ' αὐτὸ καὶ νὰ τὸν περιποιηθῇ. Ὁ Ἑγγλῆζος τὸν παρακαλεῖ νὰ τοῦ δείξῃ τὸ μέρος ποὺ σωστὰ σωστὰ ἐχρησίμισε γιὰ καταφύγιον τῆς Ἑλένης καὶ τοῦ Ἀλέξανδρου. Ὁ γέρο-Τζανετάκης κυτᾶζει ὀλόγυρα του καὶ δὲ βλέπει κανένα ἐξαιρετικὸν καὶ ἀπόκρυφον μέρος. Ὅλο λάκα τὸ νησί, τὸν πηγαίνει λοιπὸν ἕνα στὸ σπῆτι του στὸν Πύργο, τὸν κατεβάζει στὴν κατώγα, τὸν ἀνεβάζει στὴν κάμαρά του, τὸν βγάζει στὴν ταράτταν καὶ ἀπὸ κειθε σ' ἕνα μικρὸν περιβολάκι μὲ λίγους βρασιλικούς καὶ ματζουράνες μοσχομουρισμένο. Ἐδωπά, τοῦ λέει, εἶτανε καὶ γι' αὐτὸ βλέπεις καὶ ἡ γριά μου ἐξαιρετικὰ τὸ περιποιεῖται τὸ μέρος. Ἐμάζεψε ὁ Ἑγγλῆζος λιθαράκια καὶ βασιλικούς ἀπὸ τὸ περιβολάκι καὶ τ' ἀκρογιαλῆ καὶ σὲν τί νὰ εἶπε καὶ νὰ ἔγραψε γιὰ τὸ εὐρημά του! Δροσιὰ ὅμως τὸ νησί ὅτι νὰ εἶπῃς ἀπ' ὄλους τοὺς θαλασσινοὺς ἀέρηδες δέρνεται λούσιμον, μπάνια, μάλιστα ὀλοτρόγυρα ἀκρογιαλιὰ καὶ νερὰ σὰ διαμάντι ποὺ θέλοντας μὴ θέλοντας σὲ τραβᾶνε νὰ πύσης στὴν ἀγκυλιά τους νὰ ζητήσης, ἂν ἔχῃ τὴν θεὰ Θέτιδα καὶ τὸ γέρο Νηρέα, τὴν κρυὰδα τους καὶ τὸ ἀνεκφυριστικὸν ἐκείνο ἀνατρίχισμα, ὕστερα ἢ ἐμπρὸς ἀπὸ μιὰ μέραν φλογερὴ τοῦ καλοκαιριοῦ. Βρίσκονται ἀπάνω κάμπουσες ἐλιές, μιὰ ἐκκλησιότσα, ἔχῃ τῆς Ἀφροδίτης, ἀλλὰ τοῦ ἂν

Νικόλα τῶν θαλασσιῶν, κατὶ σπιτῆκα μισοχαλασμένον, ἕνα καφφενεδάκι καὶ ἕνας πύργος πύργος μαρινάτικος, μὲ τὴν ψιλλὴ χωρὶς κεραμίδια στέγη του, μὲ τὰ δόντια του καὶ τὴν ταράτταν του, μὲ τὰ μικρὰ παραθυράκια του καὶ τῆς πολεμιστρῆς του. Ὁ πρῶτος πύργος ποὺ βλέπει κανεὶς ἔκτα πατήσῃ τὰ χρώματα τῆς Μάνης καὶ ἀπὸ μακριὰ ἀκόμη, γιὰ νὰ λάβῃ μιὰ ἰδέαν τῆς περασμένης ἐκείνης καὶ περήφανης ἱστορίας τῆς, στέκει τὸ δειγμὰ, ἡ σφραγίδα, τὸ cachet, σὰ νὰ ποῦμε, τῆς οἰκοδομικῆς τῆς, ποὺ ἔπρεπε μὲ κάποιες παρεκκλίσεις, κατὰ τὴν γνώμην μου, νὰ διατηρηθῇ καὶ στῆς νεώτερες οἰκοδομῆς τοῦ τόπου. Ἀξιοπεκνὴ ἡ οἰκογένεια Τζανετάκη ποὺ ἐφύλαξε ἐτσι ἀπείραγα αὐτὸ τὸ δειγμὰ καὶ αὐτὴ τὴν παρκαταθήκην. Λένε μάλιστα πῶς ἕνας ἐπιχειρηματίας ἐδῶ καὶ κάμποσα χρόνια θέλησε νὰ τὸ νοικιάσῃ ἢ ἀγοράσῃ τὸ νησί καὶ νὰ κάμῃ μπάνια καὶ ξενοδοχεῖο καὶ δὲν ἔστρεξε ὁ νοικοκύρης, σ' αὐτὸ δὲν ξέρω ἂν ἔκνε καλὰ. Μὰ τὴν ἀλήθειαν, ἕνα κατὰ-στημὰ θαλασσιῶν λουτρῶν, ἕνα καλὸ ξενοδοχεῖο ἐδῶ πέρα δὲ ἔκτανε ἀσκημὴ καλοκαιρινὴ διαμονὴ καὶ ξεκούρασμα καὶ ξανάστικα ὄλων τῶν ἀποπάνω βουνοῦν καὶ στεφανῶν φαμελιῶν ἕως τὴ Σπάρτη καὶ Τριπολιτῆ καὶ τῶν σκορπισμένων Μανιάτων σὲ διάφορα μέρη γιὰ ἐργασίαν. Ἀλλὰ καὶ χειμωνιάτικη ἀκόμα τῶν ξένων, ὅσο καὶ ἂν εἶναι λίγοι αὐτοί. Γιατί, νὰ ποῦμε τὴν ἀλήθειαν, κείνο ποὺ λείπει σ' αὐτὸν τὸν τόπο καὶ ἀπὸ τὰ πρῶτα εἶναι αὐτὸ: Ἐνα ξενοδοχεῖο τῆς προκοπῆς.

Χάρις ποὺ τὸ νησί τῶρα δὲν εἶναι νησί πιά.— Πῶς;—Ναί, τὸ ἔνωσαν μὲ τὴν ἀντικρυνὴν στερεὰ μὲ ἕνα ἐπιθαλάσσιον δρόμον, τὴν λεγόμενὴν Ἐνωσθῶν, 100 μέτρα. Καὶ ἔγινε ἡπειρος, χερσονήσος. Πῆναι λοιπὸν καὶ τὸ ποιητικὸν τοῦ γοῦστο, νὰ πηγαίνης ἐκεῖ μὲ μιὰ βρακούλα μὲ λίγες κουπιές, ὅσο λίγες καὶ ἂν εἶσαν, μὲ τὸ παννίκι, μὲ τῆς βόλτες. Τώρα μιὰ ἀδρασκελιὰ μὲ τὰ πῆδισ σου καὶ καταπάτητες τὸ ἐρημικὸν καταφύγιον τοῦ Πάριος καὶ τῆς Ἑλένης. Ἄλλη μιὰ ἀδρασκελιὰ, γυμνάζεις καὶ βρίσκεσαι στὸ Μαραθωνῆσι, τὸ «Μιγώνιον», τὸ δρόμον τοῦ Μαυροβουνιοῦ, ἀποκάτω ἀπὸ τὸ «Ἀκρίσιον», τὸ δρόμον ποὺ τραβᾶει κατὰ τὴν Τσίμοβαν, τὴν Ἀρεόπολιν, τὸ Οἶτυλον, τῆς ἀρχαίας χωρῆς Τευθρώνην καὶ Πύργου, Οἶτυλον καὶ Λεῦκτρα.

Ἀλλὰ γιὰ τούτα τὰ μέρη, καθὼς καὶ γιὰ τὴν σημερινὴν ἔψην καὶ κατάστασιν τοῦ Γύθειου, σ' ἄλλο

τὴν ντροπὴν.
— Ἀφήσετέ με νὰ φύγω! νὰ φύγω!
Φώναζε ἡ δύστυχη καὶ προσπαθοῦσε νὰ κόψῃ τὸν κύκλον καὶ νὰ φύγῃ. Μὰ ὁ κύκλος στένευε γύρω τῆς καὶ τὴν κλειοῦσε πρὸ σφιχτὰ. Τόσο εὐκολὰ δὲ χάνει ὁ κόσμος ἕνα ὠραῖο θέαμα.
Ἐνας παχὴς κύριος, κοιλιάρης, μὲ ξεκουμπωμένο τὸ γιλέκο του, ὀλοκόκκινος, φάτσα γερμανικὴ ποὺ πολλὰ χοιρομέρια θᾶφαι καὶ θᾶπαι μὲ τὰ σταμνιά τὴν μύραν, προχώρησε καὶ εἶπε:
— Ἐλα, κορίτσι μου, καὶ τὴν χτύπησε στὸν ὄμο χανευτικὰ, ἀφοῦ ἐπιμένεις, πάμε. Ἀπὸ τὸ χοντρομαξᾶ αὐτὸν, καλύτερος πάλι ἔγινε ὅσο ἀδύναμος καὶ ἂν εἶμαι.
Κ' οἱ δυὸ κύκλοι ξεκαρδιστήκανε στὰ γέλοια γιὰ τὸ ἀστεῖο.

Κ' ἡ Χρυσούλα δὲν μπόρεσε πιά νὰ βαστάξῃ καὶ ἀρχισε νὰ κλαίει. Ὅλων ὁ καρδιὴς φτεροκοπήσανε ἀπὸ τὴν χαρὰ. Τὸ θέαμα ἀρχισε νὰ γίνεται ἀκόμα πρὸ ἰνδιαφέρον ἀπ' ἔτι φανταζόντανε. Ὅλοι ἀφήσανε τὸν κύκλον τοῦ πληγωμένου ἀλόγου καὶ πήγανε στὸν κύκλον τῆς Χρυσούλας καὶ τοποθετήθηκαν ὅσο μπορούσαν πρὸ καλὰ νὰ βλέπουν. Ὁ ἀμαξίας μὲ τὸ ἀψηλὸ καπέλον καὶ τὰ ξύλινα χοντρο-

τάπουτσα, κατέβηκε ἀπὸ τὸ ἀμάξι, πλησίασε καὶ μὲ τὰ χεῖρά του τὰ πιτωμένα χεῖρα χτυποῦσε σιγὰ σιγὰ στὸν ὄμο τῆς Χρυσούλας καὶ τὴν παρηγοροῦσε κοροῖδευτικὰ:

— Σώπα σύ, μικρούλα μου... σώπα! σώπα!
Ἦρθανε καὶ ἄλλοι. Ὅλοι γελοῦσανε, τώρα μόλις εἶχανε πορθεῖ καὶ εἶτανε ὄλοι χαρούμενοι καὶ ἀρχισανε σὲν τσάκισμα τραγοῦδιου νὰ λένε ὄλοι ρυθμικὰ:
— Σώπα σύ! σώπα!
(Θεῖ μου! τί μαρτύριο ἔκτανε ἡ ζωὴ, ἂν δὲν ὑπῆρχε ὁ θάνατος!)

Ἄνοιξε μὲ τὰ χεῖρα τῆς, μὲ τοὺς ἀγκῶνες τῆς, ἀπελπισμένη, δρόμον νὰ ξεφύγῃ, νὰ σωθεῖ. Βρῆκε κάποιαν χρομαδάδα στὸν κύκλον καὶ ἔφυγε. Καὶ ἀρχισε νὰ τρέχει γιὰ νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὰ γέλοια καὶ τὰ λόγια ποὺ τρέχανε ἔπισω τῆς καὶ τὴν κυνηγοῦσανε.

Στοῦ Γοργία! Καὶ νὰ μὴν τὸ σκεφτεῖ παρὰ τώρα! Ἐκεῖ μπορούσε νὰ καταφύγῃ, νὰ ξεποστᾶσει, ὡς ν' ἀποτολήμῃ τὸ βράδι νὰ πάει σπῆτι τῆς. Ὡ! νὰ καθίσει, νὰ ξεκουραστεῖ, νὰ φύγῃ ἀπὸ τὸ πλῆθος, νὰ χεῖ ἀπέναντι τῆς ἕναν ἄνθρωπον ἄλλου κειροῦ καὶ ἄλλου κόσμου, ποὺ νὰ τὴν λυπηθεῖ καὶ νὰ

μου γράμμα. Σήμερα ἄ; κλείσω αὐτὸ κι ἄς ὑπο-
γραφῶ καθὼς μιὰ φορὰ στὰ παλιά μου χρόνια στὸν
« Ἀσμοδαῖο » ὅπως σωτῆ ἔγινε καὶ εἶμαι πιὰ

ΧΡΥΣΑΝΘΟΣ ΠΑΛΙΑΠΗΔΑΣ

Ο ΔΡΑΜΑΤΙΚΟΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ὨΔΕΙΟΥ ΟΙ ΟΡΟΙ ΤΟΥ

Προκηρύσσεται Ἀβερῶφικος Δραματικός Διαγωνισμὸς
πρὸς συγγραφήν πρωτοτύπου δράματος, ἔχοντος Ἑλληνικὴν
ὕπόθεσιν ἀρχαίαν ἢ νέαν ὑπὸ τοὺς ἐξῆς ὅρους :

1) Ἔργα εἰς τὸν διαγωνισμὸν εἶνε δεκτὰ τὰ ἀναβιβα-
ζόμενα ἐπὶ σκηνῆς ἐν Ἀθήναις ἀπὸ 1ης Μαρτίου μέχρι
31ης Αὐγούστου 1910. Οὐδὲν ἔργον ἐκ τῶν ἤδη ἐκδοθέν-
των ἢ παρασταθέντων εἶνε δεκτὸν εἰς τὸν διαγωνισμὸν.

2) Οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ μετὰσχῶσι τοῦ διαγωνισμοῦ ὀ-
φείλουσι νὰ ὑποβάλωσι διὰ τῆς Διευθύνσεως τοῦ Ὠδείου
εἰς τὴν Ἀγωνόδικον Ἐπιτροπὴν δέκα τοῦλάχιστον ἡμέρας
πρὸ τῆς ἐν Ἀθήναις παραστάσεως τοῦ ἔργου τὸ χειρόγρα-
φόν, νὰ καταστήσωσι δὲ πρὸ τριῶν ἡμερῶν γνωστὴν τὴν
ἡμέραν τῆς παραστάσεως εἰς τὴν Ἀγωνόδικον Ἐπιτροπὴν.

3) Ἡ Ἀγωνόδικος Ἐπιτροπὴ ἱποτελεῖται ἐκ τριῶν
μελῶν ἐκλεχθέντων ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου τοῦ Μουσικοῦ
καὶ Δραματικοῦ Συλλόγου ἐντὸς τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου
1910.

4) Ἡ ἔκδοσις τῆς Ἀγωνόδικου Ἐπιτροπῆς θέλει ἀνα-
γνωστὴ ὑπὸ τοῦ εἰσηγητοῦ ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Ὠδείου ἐντὸς
τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου 1910.

5) Εἰς τὸ βραβευθῆσόν τιμωρον ἔργον θέλει ἀπονειμηθῆ
2,000 δραχμῶν ἄθλον, κατ' ἐκλογὴν δὲ τοῦ συγγραφέως
θέλει ἐκδοθῆ τοῦτο ἐπιμελεῖσθαι καὶ δαπάνη τοῦ Συλλόγου
εἰς χίλια ἀντίτυπα ἐκχωρούμενα εἰς τὸν συγγραφέα, ἢ θέ-
λουσι δοθῆ εἰς αὐτὸν 500 δραχ. ἐπὶ πλέον.

6) Ἐὰν δὲν ὑποβληθῆ οὐδὲν ἔργον ὑπὸ τὴν κρίσιν τῆς
Ἐπιτροπῆς ἢ δὲν κριθῆ οὐδὲν τῶν υποβληθέντων ἄξιον τοῦ
βραβείου δύναται ἢ Ἐπιτροπὴ δι' ἡτιολογημένης αὐτῆς
ἀποφάσεως ν' ἀναβάλῃ τὸν Διαγωνισμὸν διὰ τὸ ἐπιπλέον ἔτος.

Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Ὠδείου Ἀθηνῶν
Γ. Ν. ΝΑΖΟΣ

ΔΗΜ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΤΗΝ ΟΞΩΠΟΡΤΑ

ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΣΚΗΝΗ

Καλλιτεχνικὴ ἔκδοσις τοῦ « Σεράπιου » τῆς
Ἀλεξάνδρειας, μετ' ἡν εἰκόνα τοῦ συγγραφέα.
Πουλιέται στὰ γραφεῖα τοῦ « Σεράπιου »
(Revue « Serapion ». Alexandrie — Egypte)
φρ. 5. Γιὰ τοὺς συνδρομητάδες τοῦ « Σερά-
πιου » καὶ τοῦ « Νουμᾶ » φρ. 3.

ΣΤΙΧΑΚΙΑ

Γιὰ τὴ « Ἀύρα » καὶ τὸν Πολέμῳ

1.

Τὴ « Ἀύρα » ἀρπᾶ στὸ χέρι του
τὴν πάει σ' ἓνα σαράφι,
— Κάλικη, ἐκεῖνος φώναξε
ποῦ ἔσαν πορὰ δὲν κάνει
Κ' ἐρέκαξεν ὁ ποιητῆς
ψιλὴ φωνίτσα βάνει.
— Ἀμάν, γι' ἀντίκα πάρε την
καὶ βάλε την στὸ ράφι.

2.

Ἀνθολογία σ' ἔβαλαν
ποιητικὴ νὰ κάνουν.
Σοῦ εἶπαν λουλούδια διαλεχτὰ
μὲ προσοχὴ νὰ πάρῃς
Κ' ἐσύ, ἀγινούς, ξεράγκαθα
μαζὶ μ' ἀνθούς τὰ βάνεις.
Καὶ λές : — Ἐγὼ μαι ναυτικός
δὲν εἶμαι περβολόρης.
Κ' ἔτσι γενήκαν θάλασσα
καὶ τέχνη κ' ἱστορία,
Κι ἄλλα ζιγῆς τώρα ψιλὰ
νὰ βγάγῃς ἄλλη μία.

3.

Πολέμῳ, στὰ γεράματα
σ' ἀδίκησεν ἡ Μοῖρα,
Καημένε, πόσα κλάματα
σοῦ στοίχισεν ἡ « Ἀύρα » !
Δὲ γέλασε τὰ χεῖλι σου
μ' αὐτὴ τὴ φασαρία.
Σ' ἐκλάπανε κ' οἱ φίλοι σου
κι ὄσοι δὲν εἶχαν Μοῖρα
νὰ μποῦνε στὸν Παράδεισο
μὲ τὴν Ἀνθολογία
τι πήρανε τὴ Ἀύρα σου
γιὰ τοῦ στραβοῦ τὴ λύρα.
Ὅμως περισσότερο ἔκαμες
νὰ κλάψῃ σὰν τὴ χήρα
τὴν Ἐταιρία ποῦ ἐξόδιασε
παράδες γιὰ τὴ « Ἀύρα ».

ΧΡ. ΒΑΡΛΕΝΤΗΣ

ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ ΤΟ ΣΚΟΛΕΙΟ

3.

ΣΥΝΗΘΕΙΑ ΚΑΙ ΦΥΣΗ.

Ὁ Θύμης σὰ σκόλῃσε καὶ γύρισε στὸ σπίτι,
ἐξουθενωμένος ἀπὸ τὴ δοκιμασίαν ποῦ ὑπόφερε καὶ
κατασκοτισμένος ἀπὸ τὴν ἐπήρεια τῆς μαύρης ἐν-
τύπωσῃς, ποῦ τοῦ εἶχε κάνει ἡ σχολικὴ παράδοσις,
μὲ πρωτόφαντη ἀποφασιστικότητῃ δὴλῶσε στοὺς οἰ-
κείους του πὼς δὲ θὰ ζανκαπήσῃ πιὰ στὸ σκο-
λεῖο. Οἱ γονιοὶ ἔμωσ τοῦ Θύμη, κατὰ τὴ γνωστὴ
συνήθειαν δλωνῶ μας, πρῶτῃ μὲ γλυκύλογα κ' ὑπό-
σκεσες κι ἀμοιβῆς κ' ὕστερα μὲ φοβέρες, μὲ νη-
στετες καὶ ζυλισμοὺς τότε στέλνανε στὸ σκολεῖο.
Στὰ χαμένα τὸ φτωχὸ παιδί χτυποῦσε τὸ ποδάρι,
στὰ χαμένα παρκαλοῦσε τοὺς γονιοὺς του, στὰ
χαμένα φώναζε, ἐκλαίει, μέρα τὴ μέρα ἀδυνατίζει,
συχναρρωστοῦσε. Στὰ χαμένα, χωρὶς νὰ θέλῃ, ψυ-
χόρημα, ἐξωτερικέψε μὲ κάθε μέσο τὴν ἐσωτερικὴν
φυσικὴν ἀνάγκη καὶ τὴν ἀκατανίκητην ψυχικὴν τάση,
ποῦ κάθε ζωικὸ ὄντο ἔχει πρὸς τὴ λευτεριά. Τί-
ποτα δὲν κατάφερε. Κι ἄμα εἶδε κι ἀπόειδε τὴν
ἐπιμονὴν τῶ γονιῶν του στὴν ἀμετάβλητη ἀπόφασή
τους, τὸ πήρε γιὰ μοιραῖο τὸ πρᾶμα. Σὰ νὰ κατὰ-
λαβε πὼς μιὰ ἀνώτερη δύναμη τοὺς πρόσταζε κι
αὐτοὺς ἄθελα νὰ στέλνουνε τὸ δυστυχὸ παιδί τους
στὸ διαφθορετὸ κείνο τῶ νοῦ, τῆς καρδιάς καὶ τοῦ
κορμιοῦ. Κι ἀποφάσισε στὸ τέλος μὲ μιὰν ὀδυνηρὴν
ψυχικὴν συντριβὴν νὰ σκύψῃ τὸ κεφάλι μπροστὰ στὴν
πικροδύναμη θέλησιν τῆς ἀλύγιστης μοίρας.

Κι ἄς μὴ θελήσῃ νὰ πῆ κανένας φιλήσυχος νοι-
κοκέρης πὼς τὸ σκολεῖο μας στὴν ἀρχὴ μονάχα δι-
νει κόπο καὶ πὼς ἀργότερα, ἄμα τὸ παιδί ἀγάλλι
ἀγάλλι συνειθίσῃ, δὲν τοῦ φαίνεται τίποτα καὶ δὲν
τοῦ παρῆχει καμὴν πλήξῃ ἢ πείσῃ. Γιατὶ καὶ μὲν
εἶναι γνωστὴ ἡ μεγάλη σπουδαιότητῃ τῆς συνήθειας
κ' ἡ ἀφιλονίκητη ἐπίδρασὴ τῆς στὴν καθόλου ἀγωγή
τοῦ ἀθρώπου· καὶ δὲν ὑπάρχει κανεὶς ποῦ νὰ μὴν
παραδέχεται πὼς ἡ ἀεὶς δευτέρα φύσις ἢ πῶς
καλὰ, καθὼς ἔλεγε ὁ Wellington, « ἡ συνήθεια
εἶναι δέκα φορές φύσις » καὶ πὼς κατὰ τὸν Ἀριστο-
τελῆ (Ἡθ. μεγ. Α' στ' 1186α) ἀπὸ ἔθος ἀπὸ τοῦ
ἔθους ἔχει τὴν ἐπωνυμίαν, ἡθικὴ γὰρ καλεῖται διὰ

*) Κοίταξε ἀριθμοὺς 350 καὶ 352.

τῆς περὶ ἓνα γλυκὸ λόγο καὶ νὰ βάλῃ τὸ χέρι της
μέσα στὸ χέρι του καὶ νὰ στηριχθῆ καὶ νὰ μὴν
πέσει. Ὡ ! πόσο λαχταροῦσε νὰ δεῖ μπροστὰ της
ἓναν ἀνθρώπο καλὸ καὶ τίμιο. Ποῦ νὰ μὴ τὴν πλη-
γῶσει καὶ νὰ τὴν λυπηθεῖ.

Ὡ ! πότε νὰ φτάσει ! πότε νὰ φτάσει !..

IX

Ὡς ἀνοιξεν ἀπότομα ἡ πόρτα τῆς σκοτεινῆς
καμερούλας, ὁ Γοργίας ποῦ εἶτανε ξαπλωμένος στὸ
κρεβάτι, δέχτηκε ἀπάνω του ὄλο τὸ φῶς, ἓνα με-
γάλο, ὠμὸ κῆμα φῶς κ' ἔκλεισε τ' ἀδυνατισμένα
τοῦ τὰ μάτια καὶ τραβήχτηκε λίγο στὴν ἡτκω-
μένη γωνιά, λές καὶ ντρεπότανε.

Ἡ Χρυσούλα χωρὶς νὰ τὸ θέλει ξεστάθηκε κ'
ἔρῃε λίγο πίσω τὸ κορμὶ της, σὰ νᾶθελε νὰ φύ-
γει. Τὸ φῶς πεσμένο εἶται ἀπότομα ἀπάνω του, τοῦ
ἔδειξε τὴν ἀσκήμια του τώρα, τώρα προπάντων,
ποῦ τοῦ βαθίσκαψε ἡ ἀγρύπνια κ' ἡ ἀδιαθεσίαν τὰ
μάγουλα καὶ τοῦβγαλε πῶς ὄξω τὰ μικρὰ ματάκια
του, τὰ μενεξεδένια, ποῦ σὰν ξεβαμμένα φαντάζανε
στὸ πολὺ φῶς κ' ἡ μύτη, τώρα ποῦ ἀδυνατίσει,
φανότανε ἀπείρανη.

Ὡς εἶδε τὴ Χρυσούλα, ἀνασηκώθηκε κι ὄλο του
τὸ προσωπάκι γέλασε. Ἐνας βήχας δυνατὸς ἔσεισε
ὄλο του τὸ κορμὶ.

— Καλημέρα ! Καλημέρα ! Εἶμαι χαρούμενος
σήμερα.

Ἡ φωνὴ του ξαναχάθηκε μέσα στὸ βήχα.

— Μὰ τί ἔχετε ; γιατί εἶστε χλωμῆ ; τί
τρέχει ;

Φώναξε ταραγμένος βλέποντας καλὰ τὸ πρὸ
σωπο τῆς Χρυσούλας.

— Τίποτα, τίποτα. Φοβοῦμαι...

— Σὰς πείραξε κανεὶς ; Σὰς εἶπανε τίποτα ;..

— Ὅχι ! ὄχι !

— Τί φοβᾶστε λοιπόν ;

— Ὅλα, ὄλα, ὄλα ! Δὲν ξέρω. Θέλω νὰ πε-
θάνω. Ἡ ζωὴ παραπολύ βαρύνει ἀπάνω στοὺς ὤ-
μους μου. Δὲν ξέρω. Οἱ ὄμοι μου ἴσως εἶναι παρα-
πολύ ἀδύνατοι καὶ λυγίζουσι καὶ σποῦε.

Ὁ Γοργίας τὴν κύταζε καὶ δὲν ἔνοουσε.

— Μὰ τί σημαίνουν οἱ πόνοι μας μπροστὰ
στὴν ὀμορφίαν, Χρυσούλα ; Ἀπὸ ἀγάπης καὶ μίσῃ
πλύνεται καὶ ξεπλένεται ἡ ψυχὴ. Μὰ εἶναι κάποια
ποιήματα καὶ κάποια βουὰ καὶ δύσες ἡλιων καὶ
θάλασσες ποῦ αἰώνια μένουσι καὶ παρηγοροῦνε τὴν

ψυχὴ. Νά, σήμερα ἐγὼ, μὲ ὄλη μου τὴν ἀρρώστια
καὶ μὲ ὄλα μου τὰ χάλια εἶμαι μεθημένος ἀπὸ τὴν
εὐτυχίαν.

Ἀπλώσε τὸ χέρι του κ' ἔπιασε ἀπὸ ἓνα τρα-
πεζάκι δίπλα του ἓνα τεῦχος περιοδικοῦ καὶ τὸ
σίουσε θριαμβευτικὰ.

— Βλέπετε αὐτὸ ; Τὸ βλέπετε ; Τώρα μοῦ
τᾶφερε ὁ ταχυδρόμος. Ἀνὲ βρῆτε τί ἔχει μέσα !

Ἡ Χρυσούλα εἶχε καθίσει σὲ μιὰ καρέκλα,
κοντὰ στὸ παράθυρο· ἔκρυψε τὸ πρόσωπό της μέσα
στὰ χέρια της καὶ σάπαινε.

— Ἐνα τραγοῦδι τῆς Σαπφῶς ! Μήτε ἓνας
μῆνας δὲν εἶναι ποῦ ἀνακαλύφθηκε στοὺς πάπυρους
τῆς Αἰγύπτου !

Ἡ φωνὴ του ἔτρεψε ἀπὸ τὴ συγκίνηση. Πασι-
χαρος ἔσκυψε καὶ μεσόκλεισε τὰ ματάκια του νὰ
δεῖ τὴν κεραυνόβολη ἐντύπωσιν ποῦ θάκνε ἡ ἀγγε-
λίαν αὐτὴν στὴ Χρυσούλα. Περίμενε νὰ τὴ δεῖ νὰ πε-
ταχτεῖ ἀπάνω, δλοκόκκινη καὶ ν' ἀπλώσει τὰ χέρια
της, νὰ ρηχτεῖ νὰ τοῦ ἀρπάξῃ τὸ περιοδικὸ καὶ νὰ
φωνάξῃ :

— Ἄ τῆς Σαπφῶς ! Τραγοῦδι τῆς Σαπφῶς ! Κά-
νετε γρήγορα ! γρήγορα ! Δώστε μοῦ το. Πεθαίνω
ἀπὸ τὴ λαχτάρ. Τῆς Σαπφῶς !» (Ἀκολουθεῖ)

...α.». Ο κύβλος όμως της συνήθειας μήτε...
...λό μήτε ωφέλιμο είναι να βγαίνει έξω από το
...φυσιολογικό και να ξεπλώνεται στο 'παρά φύση'.
...Γιατί, στάληθινά, τὰ παρά φύση ζητούνε και τὴν
...κακομοιριά μας δημιουργοῦνε και τὸ 'Ἔθνος μας ὁ-
...δηγοῦνε στὸ μαρκασμὸ τὰ σκολειά μας, πού «μὲ τὸ
...ἀντιψυχολογικὸ τους σύστημα δὲν εἶναι τίποτ' ἄλλο
...παρὰ κάτι μηχανισμοί, πού ἐπισκοτίζουν και κατα-
...στρέφουνε τοὺς καρπούς τῆς δύνάμης, πού ἀπὸ φυ-
...σικά του ἔχει τὸ πνεῦμα, και τῆς πρὸς τὴ μάθηση
...ἐπιδειξιούνης, πού τὰ ζωντανὰ της σπέρματα αὐτῆ
...ἢ φύση ἔβαλε μέσα μας» (Pestal. ἱπ. α' στὸ
...Gessner). Και δὲν πρέπει νὰ ξεχνοῦμε ποτὲ πό-
...σον ἀπερίοριστη εἶναι ἡ δύναμη τῆς φύσης και πόσο
...ἀκαταμάχητη ἢ ἀντίστικτη πού φέρνει ἀγνάντια
...στὶς στρεβλωτικὰς προσπάθειές μας. Οἱ Γάλλοι
...λένε «διῶξε τὸ φυσικὸ· ἐκεῖνο ἱπιστρέφει καλὰ-
...ζοντα» κι ὁ Ἰακουστὸς J. Simon (Le dev. Α',
...γ') γράφει πὼς αἰναι ἀποτρόπαιο νὰ καταπολε-
...μοῦμε ἢ νὰ βιάζουμε τὴ φύση μας, πού χρωστοῦμε
...νὰ τὴν παραδεχόμαστε μ' εὐχαρίστηση, νὰ τὴ βοη-
...θοῦμε και νὰ τὴν ἀναπτύσσουμε». Ὅταν ὅμως,
...παρ' ὅλ' αὐτὰ, θέλουμε μὲ παθολογικὴ, ἔτσι νὰ πῶ,
...χαριεκακία κ' ἐξωφρενικὸ πείσμα νὰ συνειθίσουμε,
...καλὰ και ὠνεῖ, σὲ κάτι πού πολεμεῖ τὴ φύση κ'
...ἐμποδίζει τὴ λεύτερη προαγωγή μας και τὶς ἀλλη-
...λοδεμένες λειτουργίες τοῦ ὀργανισμοῦ μας, ὅταν
...κοιτάζουμε μ' ἀπάθεια και χωρὶς φρουτοῦνες ἀγα-
...νάχτησης μέσα μας τὸ τωρινὸ παιδευτικὸ σύστημα
...μας πού «φθεῖρει τὰ σπέρματα τῆς μόρφωσης, πού
...μέσα μας ὑπάρχουνε, ἀφοῦ μᾶς ἀπομακρύνει ἀπὸ τὴ
...φύση, πού δὲ γυρεῖ τίποτα, πού νὰ μὴν εἶναι εὐ-
...κολο, ἀρκεῖ νὰ τὸ παίρνομε μὲ τὸ χέρι της και
...νὰ τὸ γυρεῖ βραδίζοντα; τὸν ἴσιο δρόμο» (Pest.
...ἱπ. γ' στὸ Gessn.), σιγά-σιγά μὲ τὰ ἴδια μας τὰ
...χέρια πληγῶνομε και δηλητηριάζουμε τὴν ὑπαρξή
...μας κ' εὐκολα φτάνουμε στὸν ξεφυλισμὸ, πού κατὰ
...τὸ διάσημο φρενολόγο Morel, εἶναι μιὰ ἀρρωστια-
...ρική παρεχτροπή και παρέκκλιση μιανῆς ζωικῆς
...ὑπαρξῆς ἀπὸ τὸν ἀρχικὸ της φυσιολογικὸ τύπο.
...Κ' εἶναι γνωστὸ πὼς ὁ ξεφυλισμένος, ἀδύνατος και
...σακάτης κατὰ τὸ σῶμα και κατὰ τὴν ψυχὴ, εἶναι
...ἀνίκανος νὰ ἐχτελέσῃ τὸν ἀθρόπιο προορισμὸ του·
...κ' ἡ πνευματικὴ του πρόδοδ ὄχι μονάχα στικματᾶ
...σ' αὐτόνε μὰ και στοὺς ἀπογόνους τους εἶναι ἀφι-
...βολη.

Ἡ ἀξιολύπητη καταντία τῆς φυλῆς μας, ἡ
...ὀλοκληρωτικὴ χρεωκοπία τοῦ τάχατες λεύτερου
...βασιλείου μας, ἡ ἱκανότη μας σὲ κάθε ζήτημα νὰ
...προβάλλουμε μονάχα λόγια, words, words,
...words, κατὰ τὴ φράση τοῦ Hamlet, και nulla
...facta, ἡ μεγάλη ἔλλειψη πού ἔχουμε ἀπὸ ἴσιους
...κι ἀλύγιστους χαρχατήρες, ἄς χρησιμέψουμε ὡς ἀπό-
...δειξη τῆς δυστυχίας πού μονάχοι προκαλέσαμε
...ἀπάνω στὰ κεφάλια μας μὲ τὴν ἀστοχαστὴ ἀνεχτι-
...κότητά μας στὴ διατήρηση κάθε στραβοῦ κι ἀνά-
...ποδου κι ἀφύσικου κι ἄς φανερώσῃ ξάστερα τὴν
...ἀρρωστιαρική κατὰσταση, πού ὠδήγησε ἐνα ζωντανὸ
...λαὸ, πού θαματούργησε πρὶν ἀπὸ ὀγδόντα χρόνια,
...τὸ ἀλογάριαστο παιδευτικὸ σύστημα μας.

MIX. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ

ΑΡΓΥΡΗ ΕΦΤΑΔΙΩΤΗ

ΠΑΛΙΟΙ ΣΚΟΠΟΙ

ΠΟΥΛΙΟΥΝΤΑΙ ΣΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ ΔΡ. 2
...ΚΑΙ ΔΡ. 2 1)2 ΓΙΑ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ

ΜΕ ΜΙΑΝ ΔΡΑΧΜΗΝ ΚΕΡΔΟΣ 100.000 !

ΛΑΧΕΙΟΝ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκαστον γραμματίον ἰσχύον διὰ τὴν κλήρωσιν τῆς 31 Δεκεμβρίου
...1909 τιμᾶται ἀντὶ μιᾶς δραχμῆς.

ΚΕΡΑΗ ΕΚΑΣΤΗΣ ΚΛΗΡΩΣΕΩΣ :

Table with 3 columns: ΚΕΡΑΗ, ἐκ δραχ., ΚΕΡΔΟΣ. Rows include 1 Κέρδος (25,000), 1 Κέρδος (10,000), 3 Κέρδη (3,000), 5 Κέρδη (1,000), 118 Κέρδη (100), 557 Κέρδη (50).

1000 ἐν ὄλω κέρδη ἀξίας δραχμῶν..... 225,000

Γραμματῖα πωλοῦνται. Εἰς τὰ δημόσια ταμεῖα και λοιπὰς δημοσίας ἀρχάς, εἰς τὰς Τραπεζάς, εἰς τοὺς σταθ-
...μάρχας και στασιάρχας τῶν σιδηροδρόμων, τοὺς διχειριστὰς τῶν μονοπωλίων και τὰ πρακτορεῖα τῶν ἐφημερίδων.

Διὰ πᾶσαν πληροφορίαν ἢ ζήτησιν γραμματίων ἀπευθυντέον εἰς τὸ Γραφεῖον τοῦ Ἐθνικοῦ Στόλου και τῶν
...ἀρχαιοτήτων, ὑπουργεῖον Οἰκονομικῶν εἰς Ἀθήνας.

Ὁ διευθύνων τμηματάρχης
...Γ. ΚΟΦΙΝΑΣ

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

— Ὁ ἀριθμὸς τοῦ παρασμένου φύλλου, στὴν πρώτη
...σελίδα, τυπώθηκε λαθμένως. Ἀντὶ 369 μῆτες 399.

— Σ' ἄλλο μέρος δημοσιεύομε τὴν προκήρυξη τοῦ
...ᾠδείου γιὰ τὸν Ἀθερῶφειο δραματικὸ διαγωνισμὸ. Ὁ δια-
...γωνισμὸς αὐτός, ὁ ἀθροπινότερος ἀπ' ὅσους γενήκανε ἴσαμε
...σήμερα, τιμᾶει τ' ᾠδεῖο μας και πρέπει νὰ ἐξεταστῇ
...πλατύτερα. Καὶ θὰ γίνεῖ τοῦτο σ' ἄλλο φύλλο τοῦ
...Ἄνωμα.

— Πάλι ξαναρᾶνθη και ξανακούσθη ὁ Μιστριώτης.
...Σὲ μιὰ φοιτητικὴ διαδήλωση πού γινε τὴν Τετάρτῃ ἔβγαλε
...λόγο Ροδωσιπέρικο κ' εἶπε πὼς πρέπει νὰ δουλέψῃ ἡ καρ-
...μυνιόλα και πρῶτα πρῶτα γιὰ τοὺς ἀδαστροφεῖς τῆς γλώσ-
...σης». Ὅστε ἀπὸ προχθὲς τὰ κεφάλια μας προγραφτήκανε
...ἀπὸ τὸ Μιστριώτη. Συνορά μας !

— Μιὰ παρατήρηση, μὲ ὄλο τὸ σεβασμὸ, στὸ «Στρ.
...Σύνδεσμο». Εἶπε και ξανάειπε στὰ Ἀνάγκη εἰλικρινείας
...του πὼς θὰ ἀπατάξῃ τὴ Λερναία Ὑδρα τῆς πολιτικῆς,
...κι ὡςτόσο τῆς ἔδωσε κι ἄλλο ἓνα κεφάλι, τὸ Μυρομαχα-
...λικὸ κόμμα.

— Ἡ «Μελάχρα» τοῦ Παντελῆ Χὸρν βγῆκε σὲ βιβλίο
...και πωλεῖται στὰ γραφεῖα μας 1 δρ. και 1 και 25 λεπτά
...γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ. Τὸ ἴδιο και τὰ «Juvenilia», ἡ και-
...νούρια ποιητικὴ συλλογὴ τοῦ Σ. Σκίπη.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Σ. Μικρ. Πάλι καλὸ τὸ πρῶτο τετράστιχο. Τῆλλα
...δὺδ θέλουνε δούλεμα.—κ. Στ. Λυκ. Τὸ λάβαμε. Θὰ δη-
...μοσιευτεῖ ἀργότερα, μὲ τὴ σιστρά του.—κ. Τρ. σὲ τὴ Λά-
...ρισσα. Βίβλια. Ὁ κατάλογος θὰ δημοσιευτεῖ στὸ τελευταῖο
...φύλλο τῆς χρονιάς.—κ. Ἀλ. Μπουρ. Βρίσκειται στὰ γρα-
...φεῖα μας.—κ. Μ. Α. στὸ Ἡράκλειο. Τὰ λάβαμε. Θὰ σοῦ
...γράψουμε.

Ἡ ὑπὸ τὴν Ὑψηλὴν προστασίαν τῆς Α. Μ. τοῦ
...Βασιλέως

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗ

Ἐν Ἀθήναις (Πλατεῖα Κάνιγγος)

Ἐγκειριμένη διὰ τοῦ ἀπὸ 29 Ἰουλίου 1894

Β. Δ. Σχολαῖ τεχνικῶν σπουδῶν ἀνώτεροι :

ΕΜΠΟΡΙΚΗ, ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ, ΓΕΩΡΓΙΚΗ,
...ΜΗΧΑΝΟΥΡΓΙΚΗ, ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

Φοῖτησις διετής.

Ἐναρξίς μαθημάτων τῇ 15 Σεπτεμβρίου.

Πρόγραμμα ἀποστέλλεται δωρεάν.

Γίνονται δεκτοὶ μαθητῖραι.

ΣΤΟΥ ΝΟΥΜΑ,

εἰς γραφεῖο, δρόμος Ζήνωνα 2, πωλοῦνται ΜΙΑ ΔΡΑΧΜΗ
...εἰς ἓνα και 1,25 φρ. γρ. γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ τάκλουθα βι-
...βλία :

Τοῦ ΨΥΧΑΡΗ «Τῆνερο τοῦ Γιαννίρη» δρ. 1.—τοῦ
...ΠΑΛΛΗ «Ἡλιος και Φεγγάρι» δρ. 1.—τοῦ ΦΩΤΙΑΔΗ
...«Τὸ γλωσσικὸ μας ζήτημα και ἡ εκπαιδευτικὴ μας ἀνα-
...γέννηση» δρ. 1.—τοῦ ΕΦΤΑΔΙΩΤΗ «Ἱστορία τῆς Ρω-
...μιοσύνης» δρ. 1, «Μαζώχτρα και Βρουκέλακας» δρ. 1.
...«Παλιοὶ σκοποὶ» δρ. 2.—τοῦ ΠΑΝΤΕΛΗ ΧΟΡΝ «Τὸ
...Ἀνεχτιμητο», ἡ «Μελάχρα» και «Οἱ Πετρογάρηδες» (δρά-
...ματα) δρ. 1.—τοῦ ΣΤΕΦ. ΡΑΜΑ «Τὰ ἱλλιά και τὰ Καί-
...νούργια» δρ. 1 και «Οἱ λοβοὶ στρατοκόποι» δρ. 2.—τοῦ Γ.
...ΑΒΑΖΟΥ «Ἡ ματιά» δρ. 1.—τοῦ Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ
...«Ζωντανοὶ και πεθιμένοι» δρ. 1, «Ὁ Ἄσωτος» δρ. 1 και
...«Οἱ Ἀλυσίδες» δρ. 2 (δράματα).—τοῦ Χ. ΑΝΤΡΕΑΔΗ
...«Ὁ Μίγ' Ἀλέξανδρος» δρ. 1.—τοῦ Μ. ΦΙΑΝΤΑ «Γραμ-
...ματικὴ τῆς Ρωμαϊκῆς γλώσσας» δρ. 3 και «Ἀπὸ τοὺς θρού-
...λους τῶν αἰώνων» δρ. 1.—τοῦ ΓΙΑΝΝΗ ΠΕΡΓΙΑΔΙΤΗ «Τὰ
...ᾠραῖα Α' Τραγούδια τῆς ἐκρογιαλίας» δρ. 2, Β' Τρελλὰ
...τραγούδια δρ. 2.—τῆς κ. ΑΛΕΞΑΝΤΡΑΣ ΠΑΠΑΜΟ-
...ΣΚΟΥ «Ὁ ἀθρόπινος μηχανισμὸς» χρυσοδεμένος δρ. 1 1)2
...και φρ. γρ. 2 γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ.—τοῦ ΙΔΑ «Μαρτύρων και
...ἠρώων αἶμα» δρ. 2.—τοῦ ΛΟΥΓΟΥ «Ἄσφρη και Χλόη»
...«Μετὰφρ. Βουτιερῆς» δρ. 1.—τοῦ ΕΥΡΥΠΙΔΗ «Ἡ Μή-
...δεια» (μετὰφρ. Περγιαλτῆ) δρ. 1.—τοῦ ΣΟΦΟΚΑΗ «Ὁ
...Αἴας» (μετὰφρ. Ζήσιμου Σιδερῆ) δρ. 1.—τοῦ Γ. ΜΑΡ-
...ΚΕΤΗ «Πλουτολογία» δρ. 1.—τὸ δασμολογικὸ ζήτημα στὴν
...Ἄγγλια» λεφτά 50.—τῆς κ. ΕΙΡΗΝΗΣ ΓΕΝΤΡΙΝΟΥ
...«Ἀπὸ τὸν κόσμο τοῦ Σαλονιτοῦ» δρ. 1.—τοῦ Γ. ΣΚΑΗ-
...ΡΟΥ «Τὸ κοινωνικὸ μας ζήτημα» λεφτά 50.—τοῦ ΗΛΙΑ
...Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΑΗ «Ὁ ἱεροσκηνητής» δρ. 1.—τοῦ ΣΚΙΠΗ
...«Ἡ Μεγάλη Αὔρα» δρ. 2 και τὰ «Juvenilia» δρ. 1.—τοῦ
...ΜΑΥΡΟΥΔΗ «Μικρὰ τραγούδια»,—τοῦ ΝΙΚΟΥ ΣΑΝΤΟ-
...ΡΙΝΑΙΟΥ «Τὰ ἀρχαιολογικὰ» δρ. 1.—ΕΛΙΣΣΑΙΟΥ
...ΓΙΑΝΝΙΑΗ «Γλῶσσα και Ζωή» δρ. 2.—ΒΑΡΑΕΝΤΗ
...«Δέξα και Ζωή» δρ. 1 και «Ἀχτοὶ και Δελέκια» δρ. 1.—
...ΠΑΥΛΟΥ ΝΙΡΒΑΝΑ «Ἀλήθεια και Ψέμμα» δρ. 1 και
...«Μικρὰ Πεντηκωνισία» (δράμα) δρ. 1.—ΚΩΣΤΑ Γ. ΠΑ-
...ΣΑΓΙΑΝΝΗ «Μεσκίες» δρ. 1.—ΓΙΑΝΝΗ Κ. ΣΤΕΦΑΝΗ
...«Μπουμπουκία» δρ. 1.—ΕΛΕΝΗΣ ΒΑΚΑΡΕΣΚΟΥ
...«Βλάχικα τραγούδια» δρ. 2.—ΜΑΝΩΛΗ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗ
...3 μπυκλάντες γιὰ πῖνο 1 δραχμῆς ἢ μιᾶς.—ΡΗΓΑ ΓΚΟΛ-
...ΦΗ «Τὰ τραγούδια τοῦ Ἀπρίλη» δρ. 2.—Ζ. ΦΥΓΙΑΗ
...«Δίχως ἀκρογιάλι» δρ. 1, «Χτισμένο στὸν ἄμμο» δρ. 1.
...και «Νίτσα» δρ. 1.—Μ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΑΗ «Ξενη-
...λασία ἢ Ἰσοτέλει» τόμ. 2, δρ. 5.

Τὸ γραφεῖο τοῦ Ἄνωμα στέλνει στοὺς συντρομητάδες
...τοῦ Ἐξωτερικοῦ 3,τι βιβλία τοῦ ζητήσουνης στὶς τιμῆς πού
...τὰ πωλοῦνε τῆλλα βιβλιοπωλεῖα, εἰς ἄλλως παραπανιστὸ ἔξοδο,
...ἐξὸν τὰ ταχυδρομικά.

Τόμοι παρασμένοι τοῦ Ἄνωμα (ἐξὸν ἀπὸ τὸν πρῶτο
...πού δὲν ὑπάρχει κανένα του ἀντίτυπο) πωλοῦνται: δρ. 12
...ὁ ἓνας γιὰ τὴν Ἑλλάδα και φρ. γρ. 12 γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ.

Ἐκδοτικὴ Ἐταιρεία ὁ «Φοῖβος» — Ἀθήνα

ΑΓΙΣ ΘΕΟΣ :

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

— ᾠραῖος τόμος εἰ: δον ἀπὸ 130 σελίδες, μὲ τίστιστο-
...ργήματα τῶν δημοτικῶν μας τραγουδιῶν.

— Εἰκόνες τοῦ ζωγράφου Π. ΡΟΥΜΠΟΥ.—Πρόλογος τοῦ
...ἐκδότη.

— Ἐρμηνεῖα λέξεων.—Βιβλιογραφία.
...Κάθε ἀντίτυπο δρχ. 3. Ἐτυπώθησαν και 100 ἀριθμη-
...μένα εἰ χαρτὶ Ὀλλανδίας, καθένα δρ. 5.

Παραγγεῖλες μὰζὶ μὲ ταχυδρ. ἐπιταγῆς :
...Ἐκδοτικὴ Ἐταιρεία ὁ «Φοῖβος»
...1 Κλεισθένη, Ἀθήνα
...ἢ στὰ γραφεῖα τοῦ ΝΟΥΜΑ, Ζήνωνα 2.